

## **PROTOKÓŁ**

### **kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach**

#### **Jednostka kontrolowana:**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach

Kozielice 73

74-204 Kozielice

e-mail: ops.kierownik@kozielice.pl

Elektroniczna skrzynka podawcza ePUAP: OPSKozielice

Adres strony internetowej: <https://kozielice.naszops.pl>

#### **Kontrolujący:**

- Monika Wilczyńska – inspektor wojewódzki – osoba kierująca zespołem,
  - Katarzyna Królikowska – inspektor wojewódzki,
- na podstawie upoważnienia Wojewody Zachodniopomorskiego nr 46/2024 z dnia 24 września 2024 r.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2285 ze zm.).

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach oraz Wójt Gminy Kozielice zostali powiadomieni o terminie przeprowadzenia kontroli.

W dniu 7 października 2024 r. kontrolujący złożyli oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie ich od udziału w kontroli.

Kontrola przeprowadzona została w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach, Kozielice 73, 74-204 Kozielice.

#### **Termin kontroli:**

8 października – 11 października 2024 r.

#### **Przedmiot kontroli**

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w okresie od 1 stycznia 2023 r. do dnia zakończenia kontroli.

#### **Zakres kontroli obejmował:**

1. strukturę organizacyjną ośrodka pomocy społecznej;
2. stan zatrudnienia i kwalifikacje osób zatrudnionych;
3. ogólne założenia polityki społecznej;
4. tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej (świadczenia pieniężne), w tym:
  - prawidłowość kwalifikowania do poszczególnych rodzajów świadczeń,
  - sposób przygotowania dokumentacji stanowiącej podstawę do przyznawania świadczeń,
  - terminowość wydawania decyzji administracyjnych i wypłacania świadczeń.

5. Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne);
6. Sposób organizowania pomocy w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”.  
(akta kontroli str. 1-19)

Ilekoć w niniejszym protokole użyto następujących skrótów, oznaczają one:

1. „Ośrodek” lub „OPS” – Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach;
2. „Gmina” – Gmina Kozielice,
3. „ustawa o pomocy społecznej”, „ustawa” lub „u.p.s.” - ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.);
4. „Kodeks postępowania administracyjnego” lub „k.p.a.” – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 572);
5. „Program dożywiania” lub „Program” – uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007 ze zm.) oraz uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 (MP. z 2023 r. poz. 881);
6. „rozporządzenie w sprawie wywiadu środowiskowego” – rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 893 ze zm.).

Ustaień zawartych w protokole dokonano na podstawie analizy przedłożonych dokumentów oraz informacji przekazanych przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach.

## **Ustalenia kontroli**

### **I. Organizacja ośrodka pomocy społecznej**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach został utworzony na podstawie uchwały Nr XII/68/90 Gminnej Rady Narodowej w Kozielicach z dnia 29 marca 1990 r. w sprawie powołania Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach.

W kontrolowanym okresie Ośrodek posiadał aktualny statut, przyjęty uchwałą Nr XVII/193/13 Rady Gminy Kozielice z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie uchwalenia Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach. Zgodnie z dokumentem, Ośrodkiem zarządza i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik. Natomiast podstawowym celem Ośrodka jest organizacja i wykonywanie spraw z zakresu pomocy społecznej, a w szczególności:

- umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
- prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na pomoc osobom i rodzinom;
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń.

Regulamin Organizacyjny wprowadzono zarządzeniem Nr 106.2017 Wójta Gminy Kozielice z dnia 29 grudnia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach. Analiza dokumentu wykazała, że uwzględnił on realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej. W ramach struktury organizacyjnej Ośrodka wyodrębniono: kierownika,

pracowników socjalnych (w tym: specjalistę pracy socjalnej, starszego pracownika socjalnego i pracownika socjalnego), asystenta rodziny oraz pracowników wykonujących usługi opiekuńcze. Regulamin zakładał, że podczas nieobecności Kierownika, zastępstwo pełni wyznaczony przez niego pracownik.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

W kontrolowanym okresie Ośrodek mieścił się w budynku Urzędu Gminy w Kozielicach pod numerem 73 i dysponował trzema pokojami służbowymi, z których jeden znajdował się na parterze i był przeznaczony m.in. do obsługi osób niepełnosprawnych ruchowo. Budynek Urzędu wyposażony był w podjazd dla wózków.

Klientów Ośrodka przyjmowano od poniedziałku do piątku, w godzinach 7<sup>30</sup> – 15<sup>30</sup>, w pomieszczeniach Ośrodka lub w sytuacji tego wymagającej, w sali konferencyjnej Urzędu Gminy. Na podstawie informacji udzielonych przez Kierownika OPS ustalono, że w przypadku trudnych klientów, rozmowy przeprowadzano w osobnym pokoju, w obecności dwóch pracowników socjalnych. Klienci obsługiwani byli przez pracownika socjalnego z danego rejonu, a w przypadku jego nieobecności, przez innego pracownika socjalnego, obecnego w Ośrodku.

W okresie objętym kontrolą, pracownicy socjalni dokumentowali wizyty w środowisku w zeszycie wyjść. W trakcie czynności kontrolnych poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności precyzyjnego uzupełnienia jego poszczególnych rubryk, w szczególności w odniesieniu do miejsca/przyczyny wyjścia. Poza względami formalnymi i kontrolnymi czasu pracy, możliwość zweryfikowania miejsca pobytu pracownika w godzinach świadczenia pracy ma istotne znaczenie w kontekście zapewnienia względów bezpieczeństwa i możliwości ewentualnej interwencji w sytuacji stwarzającej zagrożenie.

Pracownicy socjalni posiadali aktualne legitymacje służbowe, wydane na obowiązującym blankiecie, stanowiącym załącznik nr 4 do rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. W aktach osobowych pracowników socjalnych znajdowały się upoważnienia do przetwarzania danych osobowych oraz pisemne zobowiązania do zachowania w tajemnicy przetwarzanych danych. Po terenie gminy pracownicy poruszali się prywatnymi samochodami. Zwrot kosztów za wykorzystanie własnego auta dokonywany był na podstawie delegacji z załączoną ewidencją przebiegu pojazdu, według obowiązującej stawki za przejechany kilometr.

Świadczenia z pomocy społecznej wypłacano klientom w kasie Banku Spółdzielczego Ziemi Szczecińskiej w Pyrzycach w punkcie wypłat zlokalizowanym w siedzibie Urzędu Gminy Kozielice, jak również przelewem na konto bankowe lub przekazem pocztowym.

W okresie poddanym kontroli, korespondencję wpływającą przyjmował sekretariat Urzędu Gminy Kozielice. Była ona rejestrowana w odpowiednim dzienniku korespondencyjnym, a następnie po jej rozpisaniu przez Wójta Gminy Kozielice, odbierana za potwierdzeniem przez Kierownika Ośrodka. Analogicznie, korespondencję wychodzącą przekazywano do sekretariatu Urzędu Gminy, gdzie była rejestrowana w książce nadawczej i wysyłana za pośrednictwem Poczty Polskiej. Ponieważ wnioski o przyznanie pomocy, jak również pozostała korespondencja w okresie podlegającym kontroli nie były rejestrowane w Ośrodku, poinformowano Kierownika o konieczności wprowadzenia zmian w tym zakresie. Kierownik Ośrodka

oświadczyła, że w dniu 15 października 2024 r. zostaną wprowadzone rejestry korespondencji dla każdego pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach.

Dokumentację świadczeniobiorców przechowywano w szafach, zamykanych na klucz. Ośrodek był wyposażony w sprzęt biurowy oraz komputerowy i pracował głównie z zastosowaniem systemów informatycznych firmy TEO-TEAM. Korzystano również z Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), platformy SEPI oraz programów dostępnych na platformie internetowej, pozwalających na obsługę Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, Zachodniopomorskiej Karty Rodziny i Seniora.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Dokumentację prowadzono zgodnie z instrukcją kancelaryjną oraz jednolitym rzeczowym wykazem akt (JRWA), uzgodnionymi z Archiwum Państwowym. Instrukcja oraz JRWA zostały przyjęte zarządzeniem Nr 01.2015 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt i instrukcji o organizacji i zakresie działania składnicy akt w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach.

Począwszy od dnia 1 października 1998 r. do dnia zakończenia kontroli na stanowisku Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach zatrudniona była Pani Jolanta Zięba.

W kontrolowanym okresie, określone w art. 110 ust. 7 ustawy o pomocy społecznej, upoważnienie do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, posiadała Pani Jolanta Zięba, na podstawie upoważnienia Nr RGiK/0064/11/04 Wójta Gminy Kozielice z dnia 22 marca 2004 r. Natomiast, określone w art. 110 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej, upoważnienie do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, posiadał pracownik socjalny, na podstawie upoważnienia Nr RGiK/0113/06 Wójta Gminy Kozielice z dnia 26 lipca 2006 r.

W okresie od dnia 1 stycznia 2023 r. do dnia przeprowadzenia kontroli do Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach nie wpłynęły żadne skargi.

Informacje o działalności Ośrodka i dostępnych formach pomocy przekazywane były na tablicach informacyjnych, na stronach internetowych: <https://kozielice.pl/> oraz <https://kozielice.naszops.pl/>, jak również w portalu społecznościowym Facebook.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 20-26)

## **II. Stan zatrudnienia i kwalifikacje osób zatrudnionych**

W dniu rozpoczęcia kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach zatrudnionych było 7 pracowników, w tym 3 pracowników socjalnych. Podczas czynności kontrolnych dokonano analizy akt osobowych Kierownika Ośrodka oraz pracowników socjalnych, pod względem zgodności ich zatrudnienia z kwalifikacjami, wymaganymi na zajmowanych stanowiskach.

Zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać, co najmniej 3-letni staż

pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. W wyniku analizy akt osobowych ustalono, że w okresie objętym kontrolą Pani Jolanta Zięba, pełniąca funkcję Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach, spełniała wymagania kwalifikacyjne określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Brzmienie art. 110 ust. 11 dopuszcza dwa sposoby ustalenia liczby pracowników socjalnych - w odniesieniu do liczby mieszkańców lub w odniesieniu do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach ustalał liczbę pracowników socjalnych w odniesieniu do liczby mieszkańców Gminy Kozielice, która na dzień 8 października 2024 r. wynosiła 2 308 osób.

W myśl art. 110 ust. 12 u.p.s. ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych. Na dzień kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach zatrudnionych było 3 pracowników socjalnych, w pełnym wymiarze czasu pracy. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych Ośrodka był więc zgodny z art. 110 ust. 11 ustawy.

W okresie objętym kontrolą pracownicy socjalni nie korzystali ze szkoleń i warsztatów z zakresu superwizji pracy socjalnej, określonej w art. 121a ustawy o pomocy społecznej. Z przedstawionych przez Kierownika informacji wynika, że żaden pracownik nie wyraził chęci uczestnictwa w takim szkoleniu. Jednocześnie Kierownik OPS poinformowała, że w przypadku wykazania zainteresowania superwizją, Ośrodek zorganizuje szkolenie w tym zakresie i skieruje pracowników socjalnych do wzięcia w nim udziału. Pracownicy socjalni skorzystali natomiast ze szkoleń podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych, określonego w art. 121 ust. 2c ustawy o pomocy społecznej. W dniu 4 października 2024 r. trzech pracowników socjalnych ukończyło szkolenie nt. „Bezpieczeństwo osobiste pracownika socjalnego podczas wykonywania obowiązków służbowych”.

Zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej pracownikom socjalnym, realizującym pracę socjalną w środowisku, przyznany był dodatek do wynagrodzenia zasadniczego. Przedmiotowego dodatku nie wliczano do wysokości wynagrodzenia zasadniczego osób zatrudnionych na stanowisku pracownika socjalnego.

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej przy wykonywaniu zadań pracownik socjalny jest obowiązany, m. in. podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach. Na podstawie informacji udzielonych przez Kierownika Ośrodka ustalono, że w okresie kontrolnym pracownicy socjalni brali udział w 7 szkoleniach, z czego 3 były przeprowadzone stacjonarnie, a 4 odbyły się w trybie online.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 27-31)

### III. Ogólne założenia polityki społecznej

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Z poczynionych ustaleń wynika, że w roku 2023 Gmina Kozielice nie posiadała opracowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategię przyjęto Uchwałą Nr LIV/444/24 Rady Gminy Kozielice z dnia 29 lutego 2024 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kozielice na lata 2024 -2030.

Zgodnie z art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, obowiązującym w okresie poddanym kontroli, strategia zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

W wyniku analizy dokumentu strategicznego ustalono, że nie zawiera on wszystkich elementów wskazanych w art. 16 b ust. 2 pkt. 1 i ust. 3 ustawy o pomocy społecznej tj. nie określa zdolności podmiotów ekonomii społecznej, funkcjonujących na terenie gminy Kozielice, do realizacji usług społecznych. Część Strategii pn. „Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej” zawiera tylko ogólne informacje z zakresu ekonomii społecznej, nie określa jednak zdolności podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie Gminy Kozielice do realizacji usług społecznych. Nie określa również usług społecznych zleczanych w trybach ustawowych. Jedyne odniesienie w Strategii z obszaru podmiotów ekonomii społecznej znajduje się na str. 33 – 34, gdzie podano wyłącznie dane liczbowe, dotyczące funkcjonujących na terenie Gminy stowarzyszeń i organizacji społecznych. Przez zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych należy rozumieć „usługi z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej, podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. W ten sposób zadbano o włączenie podmiotów ekonomii społecznej w realizację powyższych usług, jak również o uprzednie zbadanie ich potencjału i zaplanowanie jego wykorzystania w jednostkach samorządu terytorialnego. Istotnym uzupełnieniem

strategii na poziomie gminy i powiatu są informacje o zadaniach publicznych realizowanych w ramach działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz o usługach społecznych, które zlecane będą podmiotom ekonomii społecznej. Dzięki temu współpraca samorządu z tymi podmiotami zostanie „ujęta w szerszy kontekst działań realizowanych w celu ograniczania problemów społecznych. Jednocześnie zapisy strategii będą także zobowiązaniem samorządu do podjęcia współpracy z sektorem ekonomii społecznej”<sup>1</sup>.

Poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności podjęcia działań, mających na celu skonkretyzowanie w dokumencie strategicznym zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w Gminie Kozielice.

W Strategii określono następujące cele strategiczne:

- wsparcie rodzin w wypełnianiu ich podstawowych funkcji oraz wzmacnianiu systemu sprzyjającego rozwojowi dzieci i młodzieży,
- opracowanie zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, z uwzględnieniem działań włączających do społeczności lokalnej,
- rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień,
- edukacja społeczeństwa oraz wspieranie działalności instytucji w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej,
- rozbudowa gminnej infrastruktury pomocowej w zakresie dobrostanu psychicznego mieszkańców,
- zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym oraz aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Z założenia Strategia podlegać będzie monitoringowi, przewidzianemu na koniec każdego roku w okresie obowiązywania Strategii, tj. od 2024 r. do 2030 r. Z treści dokumentu wynika ponadto, że ewaluację Strategii zaplanowano na I kwartał 2031 r. Kierownika OPS poinformowała, cyt.: „W roku 2023 Gmina nie posiadała Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych – dlatego nie została sporządzona sprawozdawczość, monitoring i ewaluacja”.

Podkreślić należy, że monitoring jest narzędziem służącym do oceny wdrażania Strategii oraz zgodności z jej przyjętymi założeniami. Przyjmuje się, że zarówno monitoring, jak i ewaluacja, umożliwiają przekazanie informacji o stopniu osiągnięcia zakładanych celów, jak również wskazują na działania, które powinny zostać podjęte w celu ich osiągnięcia.

Nie wniesiono innych uwag do badanego dokumentu.

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zgodnie z art. 16a ust. 4 ustawy organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia, co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę zasobów pomocy społecznej. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na

---

<sup>1</sup> Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o ekonomii społecznej, IX kadencja, druk sejm. nr 2321, s. 43.

rok następny. W myśl powyższych przepisów, w 2023 r. opracowano Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 r., a w 2024 r. Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 r. Dokumenty zostały przedłożone Radzie Gminy w Kozielicach oraz Sejmikowi Województwa Zachodniopomorskiego w ustawowych terminach, jednakże nie zawierały one ustawowo wymaganych wniosków i rekomendacji, które powinny stanowić podstawę do planowania budżetu na rok następny.

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej kierownik ośrodka pomocy społecznej składa radzie gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej. W toku czynności kontrolnych ustalono, że Ośrodek przedstawił Radzie Gminy w Kozielicach sprawozdanie ze swojej działalności odpowiednio - za 2022 r. w dniu 10 lutego 2023 r., a za 2023 r. w dniu 14 lutego 2024 r., przy czym sprawozdanie za 2022 r. nie zawierało potrzeb w zakresie pomocy społecznej, a jedynie potrzeby związane z realizacją zadań wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 10 do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej należy zapewnienie utrzymania oraz rozwoju systemu teleinformatycznego, a także sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Zespół kontrolujący ustalił, że w kontrolowanym okresie sprawozdania resortowe MRPiPS-03 i MRPiPS-05 były przekazywane Wojewodzie Zachodniopomorskiemu za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej w terminach określonych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Kierownik Ośrodka poinformowała, że w kontrolowanym okresie nie było osób bezdomnych, pochodzących z terenu Gminy Kozielice, którym niezbędne by było zapewnienie miejsc w schronisku dla bezdomnych, w schronisku z usługami opiekuńczymi, w noclegowni lub w ogrzewalni. Jednocześnie, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej, Gmina zabezpieczała potrzeby mieszkańców w zakresie schronienia dla osób bezdomnych. W celu realizacji zadania własnego zawarto:

- umowę nr PS.0602.2021 z dnia 29 listopada 2021 r. ze Schroniskiem dla Osób Bezdomnych Readaptacyjnym Domem Ojca w Koszalinie, prowadzonym przez Fundację Zastopuj – obowiązującą od dnia 1 listopada 2021 r. do odwołania (na czas pobytu osoby bezdomnej);
- umowę nr 30/2019 z dnia 2 listopada 2019 r. ze Stowarzyszeniem Ludzi Bezdomnych i Samotnych Matek z Dziećmi w Stargardzie – obowiązującą od dnia 2 listopada 2019 r. bezterminowo, w przedmiocie zapewnienia miejsca dla dwóch osób (kobiety i mężczyzny) w schronisku dla osób bezdomnych;
- porozumienie o współpracy ze Stowarzyszeniem „Jesień” w Nowym Jasińcu zawarte w dniu 10 maja 2019 r. – obowiązujące od dnia 14 maja 2019 r. do odwołania, w przedmiocie zapewnienia schronienia osobom w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

W wyniku analizy dokumentacji, dotyczącej umowy ze Schroniskiem dla Osób Bezdomnych Readaptacyjnym Domem Ojca w Koszalinie, stwierdzono, że osoba bezdomna, dla której bezpośrednio została zawarta umowa, nie przebywa już w schronisku. Kierownik Ośrodka złożyła pisemne oświadczenie cyt. „Pan (...) od 01 lipca

2022 r. do nadal nie przebywa w schronisku dla bezdomnych w Koszalinie Readaptacyjny Dom Ojca, ul. Piłsudskiego 65. Ośrodek Pomocy Społecznej nie aneksował oraz nie zrywał umowy z ww. ośrodkiem wsparcia, ponieważ Pan (...) przebywa na terenie Koszalina i w każdej chwili może powtórnie poprosić o wsparcie w formie schronienia, a to jest jedyny ośrodek, który nie odmawia współpracy (...). Poinformowano Kierownika o konieczności uregulowania kwestii dotyczącej wspomnianej umowy ze Schroniskiem dla Osób Bezdomnych Readaptacyjnym Domem Ojca w Koszalinie. Dotyczy ona bowiem klienta, który od ponad dwóch lat nie przebywa już w schronisku. Zasadnym jest więc podjęcie działań, celem aneksowania umowy w sposób umożliwiający zapewnienie miejsca tymczasowego schronienia osobie aktualnie tego potrzebującej.

(akta kontroli str. 516, 524)

Podczas czynności kontrolnych ustalono, że Gmina nie zapewniała miejsc w ogrzewalni i w noclegowni. Udzielanie schronienia, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zgodnie z art. 48a ust. 1 i ust. 4 ustawy, udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz w ogrzewalni. Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, poprzez które gmina udziela schronienia oraz ich wzajemne uzupełnianie się, każda gmina powinna realizować ww. zadanie własne poprzez zapewnienie miejsc w każdej ze wskazanych form.

Zgodnie z art. 48a ust. 11b i ust. 11c ustawy o pomocy społecznej zgłoszenia do rejestru dokonuje Gmina:

1. prowadząca placówkę;
2. zlecająca na podstawie art. 25 ust. 1 zadanie prowadzenia placówki;
3. która zawarła umowę z podmiotem niepublicznym na zakup usługi udzielenia tymczasowego schronienia w odpowiedniej formie, w placówce prowadzonej przez podmiot niepubliczny.

Zgodnie z art. 48a ust. 11c gmina zgłasza wojewodzie wszelkie zmiany danych objętych rejestrem w terminie 14 dni od dnia ich powstania. W toku kontroli Kierownik Ośrodka poinformowała, że w dniu 3 grudnia 2021 r. zgłoszono do rejestru tymczasowe schronienie w Schronisku dla Osób Bezdomnych Readaptacyjnym Domu Ojca w Koszalinie, na podstawie umowy zawartej w dniu 29 listopada 2021 r. Jednakże, nie dokonano zgłoszenia w odniesieniu do umowy ze Stowarzyszeniem Ludzi Bezdomnych i Samotnych Matek z Dziećmi w Stargardzie oraz porozumienia o współpracy ze Stowarzyszeniem „Jesień” w Nowym Jasińcu. Jednocześnie, Kierownik Ośrodka oświadczyła, że w związku z tym, że zarówno umowa, jak i porozumienie są aktualne, to zostaną zgłoszone do rejestru do dnia 15 października 2024 r. Niemniej jednak, na dzień sporządzenia protokołu dane nie zostały przekazane do rejestru prowadzonego przez Wojewodę Zachodniopomorskiego.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Gmina nie posiadała uchwały w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. W związku z tym, poinformowano Kierownika o konieczności podjęcia przez Radę Gminy

w Kozielicach uchwały, regulującej ww. zasady odpłatności, zgodnie z art. 97 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

W kontrolowanym okresie w Gminie Kozielice nie funkcjonowały ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ośrodek nie świadczył również pomocy w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kierownik Ośrodka poinformowała, cyt. „Mieszkańcy Gminy Kozielice mają dostęp do bezpłatnych świadczeń w ramach NFZ z ZOZ Gabinet Psychiatryczno-Odwykowy Pyrzyce, ul. Stargardzka 32. Ponadto profesjonalną pomoc psychiatryczną można otrzymać w SPS ZOZ „Zdroje” na oddziałach psychiatrycznych w Szczecin-Zdroje, ul. Mączna 4”.

Gmina zabezpieczała natomiast potrzeby mieszkańców w zakresie poradnictwa specjalistycznego na rzecz społeczności lokalnej:

1. poradnictwo psychologiczno-terapeutyczne:

- psycholog – udzielał wsparcia w każdy pierwszy i trzeci poniedziałek miesiąca w godzinach 16:00 – 19:00, w Punkcie Konsultacyjnym zlokalizowanym w siedzibie Urzędu Gminy Kozielice,
- specjalista psychoterapii uzależnień – udzielał wsparcia w formie porad telefonicznych w każdy pierwszy i drugi wtorek miesiąca w godzinach 17:00 – 19:00;

2. poradnictwo prawne:

- świadczone było w ramach nieodpłatnego punktu pomocy prawnej dwa razy w miesiącu, tj. w pierwszy i trzeci czwartek miesiąca w siedzibie Urzędu Gminy.

Ponadto, pomoc psychologiczna oraz poradnictwo socjalne, prawne i rodzinne dostępne było dla mieszkańców Kozielic w Punkcie Interwencji Kryzysowej, działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 41-68)

Zgodnie z art. 17 ust.1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych. Na dzień kontroli Gmina Kozielice nie prowadziła mieszkań treningowych i wspomaganych i nie zapewniała miejsc w tym zakresie. Obligatoryjny charakter tego zadania wymaga od gminy w szczególności zbadania potrzeb w zakresie prowadzenia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych oraz podjęcia niezbędnych działań w tym kierunku i uregulowania sposobu postępowania w przypadku konieczności zapewnienia takiego miejsca, np. poprzez opracowanie procedury postępowania w przypadku wystąpienia konieczności zapewnienia miejsc w ww. mieszkaniach. Podkreślić należy, że każdy organ administracji publicznej jest zobowiązany do wykonywania zadań, jakie spoczywają na nim z mocy ustawy. Wyjątkowo, w przypadku, gdy zostanie ustalone, że brak jest potrzeby realizacji danego zadania, może nie być ono realizowane. W zakresie pomocy społecznej, ocena czy zadanie wymaga realizacji, jest dokonywana, m. in. w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W przypadku Strategii przyjętej przez Radę Gminy w Kozielicach, w jej treści nie występują zapisy odnoszące się do braku

konieczności zapewnienia mieszkańcom Gminy tej formy pomocy. Zamiast tego, na stronie 58 Strategii, 37,4% ankietowanych wykazało utrudniony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę, co w ocenie Kierownika Ośrodka może znajdować odzwierciedlenie również w odniesieniu do mieszkań treningowych lub wspomaganych. Jednocześnie, w trakcie kontroli Kierownik poinformowała, że cyt. „Obecnie Gmina nie posiada możliwości tworzenia tej formy wsparcia z uwagi na brak możliwości lokalowych. Jednak w celu spełnienia obowiązku prowadzenia mieszkań treningowych i wspomaganych podejmie kroki w celu zlecenia tego zadania i podpisze porozumienie z Centrum Integracyjnym „Biała Wieża” Spółdzielnią Socjalną Jednostką Terenową w Szczecinie (...)”.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 ppkt 3 do zadań własnych gminy należy, m.in. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki. W kontrolowanym okresie Gmina Kozielice nie prowadziła domów pomocy społecznej i ośrodków wsparcia o zasięgu gminnym. W przypadku konieczności zapewnienia całodobowej opieki i pielęgnacji osoby wymagające takiej formy pomocy kierowane były do domów pomocy społecznej na terenie innych gmin.

Nie wniesiono uwag.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach, w okresie objętym kontrolą, nie realizowano projektów socjalnych. Kierownik Ośrodka poinformowała, cyt.: „Działania na rzecz mieszkańców Gminy Kozielice są dość bogato prowadzone przez Gminny Ośrodek Kultury w Kozielicach, który organizuje liczne festyny, warsztaty i/lub projekty na rzecz dzieci, rodzin oraz seniorów z terenu Gminy Kozielice, np. corocznie jest organizowana wigilia dla seniorów i samotnych osób”. Podejmowanie wspólnych inicjatyw i prowadzenie współpracy pomiędzy jednostką pomocy społecznej, a instytucjami kultury bez wątpienia przynosi korzyści zarówno dla ośrodków kulturalnych, ale przede wszystkim dla potencjalnych odbiorców. Dla osób korzystających z pomocy społecznej, udział w dostępnych wydarzeniach kulturalnych często jest okazją do zmiany otoczenia i wzbogacenia swojego zasobu doświadczeń związanych z kulturą. Jednakże, działalność prowadzona przez Gminny Ośrodek Kultury w Kozielicach nie może stanowić zamiennika dla czynności będących w kompetencji Ośrodka. Projekt socjalny jest jednym z narzędzi, którymi może posługiwać się pracownik socjalny wykonując pracę socjalną, dlatego ważne jest aby Ośrodek korzystał z dostępnych zasobów i możliwości oraz podejmował działania mające na celu opracowanie i realizację projektów socjalnych, dostosowanych do aktualnych potrzeb i problemów społeczności lokalnej.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

Zgodnie z art. 17 ust 2 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy, m. in. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Z informacji udzielonych przez Kierownika Ośrodka wynika,

że cyt. „Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach obsługują program SEPI – jest to platforma internetowa, która umożliwia pozyskanie danych na temat osób bezrobotnych, o ich aktywności oraz wysokości świadczeń wypłacanych przez urząd pracy”. Pracownicy socjalni mają dostęp telefoniczny z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy w Pyrzycach i pozyskują informacje nt. aktualnych ofert pracy i szkoleń dla osób bezrobotnych z terenu Gminy Kozielice”.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 45-47)

#### **IV. Tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej**

W zakresie trybu przyznawania świadczeń z pomocy społecznej kontroli podlegają świadczenia w postaci:

1. zasiłków stałych,
2. zasiłków okresowych,
3. zasiłków celowych i specjalnych celowych,
4. dożywiania (posiłki, świadczenia pieniężne, pomoc rzeczowa),
5. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
6. specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
7. kierowania do domów pomocy społecznej i ustalania odpłatności za pobyt w DPS,
8. pomocy rzeczowej w formie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania,
9. zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
10. sprawienia pogrzebu,
11. kontraktów socjalnych.

Z analizy sprawozdania rocznego MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2023 r. oraz sprawozdania z realizacji Programu „Posiłek w szkole i w domu” za 2023 r. wynika, że OPS w Kozielicach zrealizował następujące świadczenia dla podanej liczby osób:

- zasiłki stałe – dla 20 osób,
- zasiłki okresowe – dla 46 osób,
- posiłek – 112 osób,
- świadczenia pieniężne z programu „Posiłek w szkole i w domu” – dla 67 osób,
- usługi opiekuńcze – dla 6 osób,
- zasiłki celowe i w naturze – dla 68 osób, w tym specjalne zasiłki celowe – dla 26 osób,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego – dla 1 osoby,
- kierowanie do domów pomocy społecznej i ustalanie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej – dla 5 osób,
- pomoc w postaci pracy socjalnej – dla 104 rodzin.

Na podstawie losowania, świadczeniobiorcy z list wypłat poszczególnych świadczeń pieniężnych oraz z dostępnych list grup poszczególnych form pomocy niepieniężnej w miesiącu marcu i wrześniu 2023 r. (przypadku braku wymaganej ilości teczek, losowaniu poddano listy z pozostałych miesięcy do dnia kontroli), wybrano teczki akt

osobowych i sprawdzono dokumentację osób korzystających z wybranych form świadczeń.

### **Zasiłki stałe i składki na ubezpieczenie zdrowotne**

Zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Sprawdzono wybraną na podstawie przyjętej metody losowania dokumentację osób, którym przyznano zasiłki stałe na podstawie następujących decyzji:

1. PS.4010.02.5.2018.PŚ.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r.,
2. PS.4010.09.1.2022.ZW.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r.,
3. PS.4010.05.3.2022.ZW.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r.,
4. PS.4010.06.1.2022.ZW.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r.,
5. PS.4010.01.4.2020.ZW.2024.JZ z dnia 11 stycznia 2024 r.

(akta kontroli str. 69-71)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon. Zgodnie z obowiązującym w trakcie kontroli wzorem kwestionariusza wywiadu środowiskowego, określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie wywiadów środowiskowych, oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej powinno zawierać jeden z ww. identyfikatorów, o czym pouczone Kierownika Ośrodka.

Ponadto ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej. Zgodnie z aktualnym orzecnictwem „głównym zadaniem ośrodków pomocy społecznej jest ustalanie uprawnień do świadczeń i ich przyznawanie. Sprawy dotyczące świadczeń rozstrzygane są w formie aktu administracyjnego. Kompetencje do wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej u.s.g. przyznaje wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), o ile przepisy szczególne nie zawierają odmiennych regulacji (art. 39 ust. 1 u.s.g.). Co prawda w art. 110 ust. 7 u.p.s. wskazano, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela kierownikowi ośrodka pomocy społecznej upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy, jednakże przeniesienie kompetencji orzeczniczych na kierownika ośrodka nie zmienia właściwości organu. Przeniesienie kompetencji orzeczniczych w sprawach z zakresu pomocy społecznej na kierownika ośrodka pomocy społecznej nie powoduje zmiany właściwości organu, a wydana w sprawie decyzja jest w dalszym ciągu decyzją wójta (burmistrza, prezydenta miasta), stosownie do ogólnej zasady wyrażonej w powołanym art. 39 ust. 1 u.s.g. W dalszym ciągu piastun funkcji określonego organu zachowuje swoje kompetencje, a kierownik ośrodka pomocy społecznej podejmuje decyzje wyłącznie z jego upoważnienia i w zakresie jego kompetencji. Nadal jest to decyzja organu, który udzielił upoważnienia. W

związku z tym w oznaczeniu organu musi być wskazany podmiot upoważniony ustawowo do wydania decyzji, czyli wójt (burmistrz, prezydent miasta). Osoba w rzeczywistości wydająca decyzję i ją podpisująca, działa wówczas z upoważnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta)” (Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z 26.10.2023 r., sygn. akt II SAB/Go 102/23). Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Kozielice są gminą, zaś organem wydającym decyzje w sprawach z zakresu pomocy społecznej jest zatem Wójt Gminy Kozielice.

Wszystkie poddane kontroli decyzje administracyjne były decyzjami zmieniającymi, wydanymi w związku ze zmianą przepisów, które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2024 r. w zakresie wysokości zasiłku stałego. Jednakże, postępowania zostały przeprowadzone bez zawiadomienia strony o wszczęciu postępowania zmierzającego do zmiany decyzji. Zamiast zawiadomienia, w aktach znajdowały się „wnioski o weryfikację pomocy społecznej w formie zasiłku stałego”, w których jako składający wniosek z urzędu oznaczony został Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach. Wnioski, o których mowa, zostały opatrzone podpisem Kierownika i adnotacją, że dotyczą danego klienta. Zgodnie z art. 106 ust. 5 u.p.s. decyzję administracyjną zmienia się lub uchyla na niekorzyść strony bez jej zgody w przypadku zmiany przepisów prawa, zmiany sytuacji dochodowej lub osobistej strony, pobrania nienależnego świadczenia, a także można zmienić lub uchylć decyzję, jeżeli wystąpiły przesłanki, o których mowa w art. 11, art. 12 i art. 107 ust. 5. Zmiana decyzji administracyjnej na korzyść strony nie wymaga jej zgody. W każdym przypadku, zmiana decyzji powinna być jednak poprzedzona zawiadomieniem strony o wszczęciu postępowania zmierzającego do zmiany decyzji w przedmiocie zasiłku stałego, w związku ze zmianą przepisów prawa. Wynika to m.in. z przepisu art. 61 § 4 k.p.a., stanowiącego, że o wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie. Jedną z kluczowych zasad postępowania administracyjnego jest bowiem zasada czynnego udziału stron w postępowaniu.

W trakcie kontroli poinformowano Kierownikowi OPS, że w przypadku, gdy z wywiadu środowiskowego wybrzmiewałaby zgoda klienta na zmianę decyzji w przedmiocie przyznanego zasiłku stałego, zmiana mogłaby zostać przeprowadzona w oparciu o przepis art. 155 k.p.a., stanowiący, że decyzja ostateczna, na mocy której strona nabyła prawo, może być w każdym czasie za zgodą strony uchylona lub zmieniona przez organ administracji publicznej, który ją wydał, jeżeli przepisy szczególne nie sprzeciwiają się uchynieniu lub zmianie takiej decyzji i przemawia za tym interes społeczny lub słuszny interes strony.

We wszystkich sprawach dokumenty stanowiące załączniki do kwestionariuszy rodzinnych wywiadów środowiskowych nie były opatrzone datą wpływu i nie były potwierdzone za zgodność z oryginałem. Pouczono Kierownika Ośrodka o konieczności opatrywania datą dokumentów mających znaczenie dla postępowania administracyjnego oraz potwierdzania ich za zgodność z okazanymi oryginałami. Oprócz tego, zwrócono uwagę, że do akt dołączana była dokumentacja medyczna, zawierająca dane wrażliwe. W większości przypadków były to karty informacyjne leczenia szpitalnego sprzed wielu lat, które dodatkowo załączone już były przy okazji

poprzednich wywiadów środowiskowych. Powyższe, świadczy o braku rzetelności podczas sporządzania dokumentacji i należytego nadzoru Kierownika Ośrodka.

We wszystkich badanych sprawach nie przeprowadzono aktualizacji wywiadów środowiskowych. Zgodnie z art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej w przypadku osób korzystających ze stałych form pomocy aktualizację sporządza się, mimo braku zmiany danych, nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Ponieważ wywiady środowiskowe w sprawach poddanych kontroli sporządzone były w dniu 10 lub 11 stycznia 2024 r., termin przeprowadzenia ich aktualizacji przypadał odpowiednio – do dnia 10 lub 11 lipca 2024 r. W dniu 9 października 2024 r. Kierownik Ośrodka złożyła pisemne oświadczenie cyt. „Brak zgodnie z art. 107 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. wywiadów środowiskowych- kontrolnych w roku 2024 r. (...) wynika ze zmian spowodowanych w zatrudnieniu i zmian organizacyjnych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach. Od 01-09-2023 r. do 31 lipca 2024 r. pracowało 2 pracowników socjalnych. Na koniec sierpnia 2023 r. 1 pracownik socjalny przeszedł na emeryturę i mimo ogłoszonego naboru na pracownika socjalnego – nikt nie zgłosił się chętny z uprawnieniami do pracy. Wszystkie obowiązki pracownika, który przeszedł na emeryturę spoczęły na 1 pr. socjalnego, który je wykonywał do 30-06-2024 r. W lipcu br. trwały prace nad zmianą organizacyjną i w związku z tym nastąpiło niedopatrzenie w wypełnieniu art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. W miesiącu październiku br. zostaną sporządzone i uzupełnione wywiady środowiskowe - kontrolne”. Wyjaśnienie nie zostało przyjęte przez zespół kontrolujący. Podkreślić należy, że od dnia stanowiącego ostateczny termin sporządzenia aktualizacji wywiadu upłynęły trzy miesiące, natomiast spiętrzenie obowiązków i braki kadrowe według Kierownika Ośrodka występowały do lipca 2024 r. Ponadto, z analizy sprawozdania półrocznego MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-VI 2024 r. wynika, że w pierwszym półroczu 2024 r. OPS w Kozielicach zrealizował zasiłki stałe dla 15 osób. Zatem, sprawy poddane kontroli, w których nie przeprowadzono aktualizacji wywiadu, stanowiły 1/3 wszystkich zasiłków stałych.

W decyzji znak: PS.4010.09.1.2022.ZW.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r. w podstawie prawnej przywołany został art. 130 § 4 k.p.a. Jednocześnie uzasadnienie decyzji zawiera zapis o nadaniu jej rygoru natychmiastowej wykonalności, zgodnie z art. 108 § 1 k.p.a. Zarówno rygor natychmiastowej wykonalności, jak i uprawnienia wynikające z art. 130 § 4 k.p.a. stanowią odstępstwo od zasady, że przed upływem terminu wniesienia odwołania decyzja nie podlega wykonaniu i że wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie decyzji. Jednak zarówno w jednym, jak i w drugim przypadku stronie nadal przysługuje prawo wniesienia odwołania od decyzji. Skoro więc skutki zastosowania obu przepisów koncentrują się na tym, że decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, należałoby dokonać analizy i ustalić zastosowanie którego trybu znajduje uzasadnienia w danej sprawie. Wobec powyższego, poinstruowano Kierownika Ośrodka o konieczności precyzyjnego i spójnego powoływania przepisów w podstawie prawnej decyzji administracyjnej, a także jednolitego wykazywania trybu z art. 108 § 1 k.p.a. w poszczególnych elementach decyzji oraz w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego.

Decyzję znak: PS.4010.06.1.2022.ZW.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r. wydano na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2023 r. o szczególnych rozwiązaniach

służących zachowaniu ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2023 r. poz. 2768). Zgodnie z jej założeniami, orzeczenia o niepełnosprawności i orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, które zachowały ważność na podstawie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 852 ze zm.), albo których okres ważności upłynął po dniu 5 sierpnia 2023 r. i przed dniem 30 września 2024 r., zachowały ważność do dnia 30 września 2024 r., jednak nie dłużej niż do dnia, w którym nowe orzeczenie o niepełnosprawności albo nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, stanie się ostateczne. W analizowanej decyzji z dnia 10 stycznia 2024 r. okres obowiązywania zasiłku stałego został ustalony do dnia 30 września 2024 r. Tymczasem, w aktach sprawy znajdowało się orzeczenie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pyrzycach z dnia 23 listopada 2022 r. zaliczające stronę do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności do dnia 31 sierpnia 2024 r. Należało zatem wydać decyzję na okres ważności obowiązującego wówczas orzeczenia o niepełnosprawności, a po upływie ważności orzeczenia posiłkować się rozwiązaniami ustawowymi, w zakresie zachowania ważności orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

W sprawie zakończonej decyzją znak: PS.4010.09.1.2022.ZW.2024.JZ z dnia 10 stycznia 2024 r. w niewłaściwy sposób oznaczono stronę postępowania. Stroną decyzji jest Pan (...), mimo że w aktach znajduje się zaświadczenie Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Gryfinie z dnia 7 czerwca 2023 r. o ustanowieniu (...) opiekunem prawnym dla całkowicie ubezwłasnowolnionego (...). Z treści art. 30 § 2 k.p.a. wynika, iż osoby fizyczne nieposiadające zdolności do czynności prawnych działają przez swych ustawowych przedstawicieli. W sytuacji, gdy strona postępowania jest ubezwłasnowolniona całkowicie działa przez ustanowionego przez Sąd opiekuna prawnego. Zatem, adresat decyzji powinien być oznaczony w następujący sposób – (...) osoba ubezwłasnowolniona całkowicie działająca przez opiekuna prawnego (...), bądź poprzez wskazanie: (...) opiekuna prawnego całkowicie ubezwłasnowolnionego (...). Z kolei doręczona powinna być opiekunowi prawnemu, który reprezentuje interesy ubezwłasnowolnionego. Ponadto, w rozstrzygnięciu decyzji podano cyt. „(...) 30% zasiłku stałego 237,89 zł dochód własny – przekaz pocztowy”. W treści decyzji nie doprecyzowano na jaki adres zostaną przekazane środki - czy na adres Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego, w którym przebywała strona, czy na adres opiekuna prawnego. W trakcie rozmowy, Kierownik Ośrodka poinformowała, że świadczenie było przekazywane klientowi, co stanowi uchybienie w świetle obowiązujących przepisów. Ubezwłasnowolnienie całkowite odbiera bowiem możliwość zarządzania swoim majątkiem przez osobę ubezwłasnowolnioną. Zgodnie z art. 155 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.) opiekun sprawuje pieczę nad osobą i majątkiem pozostającego pod opieką (...). Wobec powyższego, pouczone Kierownika Ośrodka o konieczności prawidłowego oznaczania strony w decyzjach administracyjnych i starannego określania sposobu wypłaty świadczenia.

Wydanie decyzji administracyjnych w sprawie zasiłków stałych poprzedzone było przeprowadzonymi w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi opisującymi sytuację osób i rodzin. Decyzje administracyjne zostały wydane w ciągu

miesiąca od dnia wszczęcia postępowania. Termin wypłaty świadczeń był określany w treści decyzji, lecz zasadnym jest aby był on wskazywany w sposób bardziej precyzyjny, aniżeli „do końca miesiąca”, o czym poinformowano Kierownika Ośrodka podczas podsumowania kontroli. Decyzje zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. i wskazywały okres, na jaki został przyznany zasiłek stały. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

(akta kontroli str. 69-111)

### **Zasiłki okresowe**

Zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Ponadto zgodnie z art. 38 ust. 3 ww. ustawy kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby oraz kryterium dochodowym rodziny, a dochodem tej rodziny.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób, którym przyznano zasiłki okresowe przyznane na podstawie następujących decyzji:

1. PS.4011.17.1.2023.ZW z dnia 26 lipca 2023 r.,
2. PS.4011.28.2023.ZW z dnia 24 maja 2023 r.,
3. PS.4011.07.1.202.ZW z dnia 26 lipca 2023 r.,
4. PS.4011.19.1.2023.ZW z dnia 26 lipca 2023 r.,
5. PS.4011.14.1.2023.ZW z dnia 24 maja 2023 r.

(akta kontroli str.112-113)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu.

Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

We wszystkich poddanych kontroli decyzjach zawarto błędną informację odnośnie maksymalnej wysokości zasiłku okresowego. W treści uzasadnienia widniał następujący zapis cyt. „zasiłek okresowy (...) nie może być wyższy niż 418 zł ani niższy niż 20 zł miesięcznie”. Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 38 ust. 2 pkt 1 u.p.s. zasiłek okresowy ustala się w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że miesięczna kwota zasiłku okresowego nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Począwszy od dnia 1 stycznia 2022 r. kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie wynosiło 600,00 zł (§1 pkt 1 lit. b obowiązującego wówczas rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r.

w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, Dz. U. z 2021 r. poz. 1296).

Wszystkie wymienione wyżej decyzje zostały wydane w trybie art. 130 § 4 k.p.a., stanowiącego o tym, że decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania. Z okazanych akt sprawy wynika, że klienci zwracali się o przyznanie zasiłku okresowego. Jednakże, nie wynika z nich, żeby każdorazowo zostały ustalone warunki przyznania świadczenia, takie jak wysokość czy okres przyznania. W ocenie zespołu kontrolującego wątpliwym jest, czy rozstrzygnięcie zawarte w decyzjach było faktycznie zgodne z żądaniem stron.

Ponadto, we wszystkich kwestionariuszach wywiadów środowiskowych, w zakresie ustalenia dochodu strony, pracownik socjalny posłużył się sformułowaniem „dochód netto”. Zgodnie z art. 8 ust. 3 u.p.s. za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu, składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach, kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób. Przyjęte przez pracowników socjalnych sformułowanie „dochód netto” nie zawiera się więc w określeniu dochodu wynikającego z art. 8 ust. 3 u.p.s., o czym poinformowano Kierownika Ośrodka.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 1, rodzinny wywiad środowiskowy został ujęty na nieaktualnym kwestionariuszu. Wzór kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego określa załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 listopada 2021 r., natomiast wywiad środowiskowy w kontrolowanej sprawie przeprowadzony był w dniu 19 lipca 2023 r. Powyższe świadczy o braku rzetelności podczas sporządzania dokumentacji i należytego nadzoru Kierownika Ośrodka.

W sprawie zakończonej decyzją znak: PS.4011.07.1.202.ZW z dnia 26 lipca 2023 r. strona zwróciła się z wnioskiem o przyznanie pomocy finansowej cyt. „na jedzenie, odzież, rachunki”. Powyższe zostało odzwierciedlone w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jednocześnie, w sprawie wydano decyzję przyznającą zasiłek okresowy na zakup żywności, leczenia, odzieży, obuwia, potrzeb bytowych. Uregulowane w art. 38 u.p.s. świadczenie z pomocy społecznej w formie zasiłku okresowego nie jest przyznawane na zaspokojenie konkretnej potrzeby. Przyznanie takiej formy pomocy należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i z założenia służyć ma zapewnieniu świadczeniobiorcy dochodu, którym będzie mógł dysponować w granicach własnego uznania.

Analogiczna sytuacja występuje w przypadku sprawy zakończonej decyzją wskazaną w pkt 5. Strona zwróciła się z wnioskiem o pomoc na zakup żywności i leczenia. W kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego dokonano zapisu, że strona cyt.

„zgłosiła potrzebę udzielenia pomocy społecznej w formie zasiłku okresowego na zakup artykułów żywnościowych, odzieży, obuwia, na leczenie (...)”. Następnie, w dniu 26 lipca 2023 r. wydano decyzję administracyjną przyznającą zasiłek okresowy z powodu bezrobocia.

Właściwym postępowaniem w obu przypadkach byłoby rozpatrzenie wniosków pod kątem przyznania stronom pomocy w formie zasiłku celowego, czego organ nie uczynił.

Poddana kontroli dokumentacja, zawierała wniosek z datą wpływu do Urzędu Gminy Kozielice, wobec czego poinformowano Kierownika o konieczności opatrywania wniosków datą wpływu do Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach. W aktach spraw znajdowały się dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków okresowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi opisującymi sytuację osób i rodzin. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Decyzje zawierały okres, na jaki przyznano zasiłek i terminy wypłat świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenia odbioru decyzji przez strony postępowań, jednak w sprawach wskazanych w pkt 1 i 5 nie zawierały one daty odbioru, a jedynie podpis odbierającego.

Nie wniesiono innych uwag.

(akta kontroli str. 112-156)

### **Zasiłki celowe**

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy. Zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego.

Podczas czynności kontrolnych sprawdzono, wybraną na podstawie przyjętej metody losowania, dokumentację osób otrzymujących zasiłki celowe, przyznane decyzjami administracyjnymi znak:

1. PS.4012.27.1.2023.ZW z dnia 26 września 2023 r.,
2. PS.4012.20.2024.PŚ z dnia 8 marca 2024 r.,
3. PS.4012.33.2023.ZW z dnia 26 września 2023 r.

(akta kontroli str. 157-158)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu.

Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję, błędnie wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

We wszystkich poddanych kontroli decyzjach w przedmiocie zasiłku celowego w podstawie prawnej przywołano jednocześnie art. 108 i art. 130 § 4 k.p.a. Zespół kontrolujący ustalił, że treść rozstrzygnięcia i uzasadnienia decyzji oraz dokumentacja sprawy nie odzwierciedlają potrzeby zastosowania rygoru natychmiastowej

wykonalności w danych sprawach. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione w niniejszym protokole na str. 15.

Treść decyzji wskazanych w pkt 1 – 3 nie zawiera informacji o złożonym przez stronę postępowania wniosku o przyznanie pomocy. Zgodnie z art. 102 ust. 1 i 2 u.p.s. pomoc społeczna jest udzielana na wniosek, bądź z urzędu. Stosowany natomiast przez organ pomocy społecznej zapis „po rozpatrzeniu sprawy” nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, czy postępowanie administracyjne przeprowadzone zostało z urzędu, czy też na wniosek strony.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 1, stronie przyznano zasiłek celowy na miesiąc wrzesień 2023 r. w wysokości 250,00 zł na dofinansowanie do zakupu opału oraz zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia na miesiąc wrzesień 2023 r. w wysokości 250,00 zł. Tymczasem, we wniosku z dnia 18 września 2023 r. strona zwróciła się o udzielenie pomocy na zakup opału, ale również o udzielenie pomocy finansowej na pokrycie kosztów dojazdu do szpitala onkologicznego w Szczecinie w dniach: 6, 13 i 27 września 2023 r. Z akt sprawy wynika że wniosek o przyznanie pomocy, jak również wydana w sprawie decyzja administracyjna datowane są później, aniżeli 2 z 3 planowanych wizyt w Szpitalu w Szczecinie. Zarówno z wniosku, jak i z treści wywiadu środowiskowego nie wynika natomiast, czy strona zwróciła się o pokrycie kosztów dojazdu na jedną, dwie czy trzy wizyty. Ponadto, w decyzji przyznającej pomoc nie określono na ile wizyt w szpitalu strona otrzymała dofinansowanie. W kontrolowanym przypadku jest to istotne, ponieważ pomoc społeczna nie zwraca poniesionych przez stronę kosztów, ale ma służyć zaspokojeniu potrzeby, której strona jest w stanie ona zaspokoić w ramach posiadanych zasobów i możliwości. Poinformowano więc Kierownika OPS o konieczności wzmożonego nadzoru nad sporządzaną przez pracowników socjalnych dokumentacją, tak aby okoliczności sprawy ujęte w wywiadzie środowiskowym nie budziły wątpliwości i były spójne z rozstrzygnięciem decyzji administracyjnej.

W sprawie zakończonej decyzją znak: PS.4012.33.2023.ZW z dnia 26 września 2023 r. rodzinny wywiad środowiskowy nie został przeprowadzony w ustawowym terminie. Decyzja administracyjna również została wydana nieterminowo, tj. po upływie miesiąca od złożenia wniosku. Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego - wywiad przeprowadza się w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia. W przedmiotowej sprawie wniosek o przyznanie pomocy wpłynął do Urzędu Gminy Kozielice w dniu 24 sierpnia 2023 r., zaś wywiad środowiskowy przeprowadzony został w dniu 20 września 2023 r., a decyzję wydano w dniu 26 września 2023 r. Ośrodek nie dopełnił więc obowiązku wynikającego z art. 36 k.p.a., tzn. nie poinformował strony o przyczynie niezakończania sprawy w terminie oraz nie wskazał nowego terminu załatwienia sprawy. Kierownik Ośrodka oświadczyła, że wywiad środowiskowy został przeprowadzony po terminie z uwagi na zmiany organizacyjne, związane m.in. z powierzeniem dodatkowych zadań pracownikowi prowadzącemu sprawę. Poinformowano Kierownika o konieczności bezwzględnego przestrzegania obowiązujących przepisów. Jednocześnie wskazując, że w przypadku zaistnienia okoliczności przedłużających postępowanie administracyjne, należy informować

strony postępowań i wskazywać nowy, przewidywany termin załatwienia sprawy, zgodnie z art. 36 k.p.a. Opisane nieprawidłowości mogą być powodowane brakiem szkoleń w zakresie znajomości ustawy Kodeks postępowania administracyjnego.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wnioski z datą wpływu do Urzędu Gminy Kozielice. Przyznanie zasiłków celowych, poza jednym przypadkiem poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację osób i rodzin. Dochód klientów był prawidłowo ustalony. W 4 na 5 przypadków decyzje administracyjne wydano w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku i zawierały one wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Decyzje określały ogólne terminy wypłaty świadczeń. W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 2 odnotowano brak zwrotnego potwierdzenia odbioru.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 157-158, 175-215)

### **Specjalne zasiłki celowe**

Zgodnie z art. 41 pkt 1 w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi.

Podczas czynności kontrolnych sprawdzono, wybraną na podstawie przyjętej metody losowania, dokumentację osób otrzymujących zasiłki specjalne celowe, przyznane decyzjami administracyjnymi znak:

1. PS.4012.13.2.2023.ZW z dnia 26 września 2023 r.,
2. PS.4012.03.1.2023.ZW z dnia 29 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 157)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję, nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

W obu decyzjach w przedmiocie specjalnego zasiłku celowego w podstawie prawnej przywołano jednocześnie art. 108 i art. 130 § 4 k.p.a. Zespół kontrolujący ustalił, że treść rozstrzygnięcia i uzasadnienia decyzji oraz dokumentacja zgromadzona do wywiadu środowiskowego, nie odzwierciedlają potrzeby zastosowania rygoru natychmiastowej wykonalności w danych sprawach. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione w niniejszym protokole na str. 15. Ponadto, w treści decyzji nie zawarto informacji o złożonym, przez stronę postępowania wniosku o przyznanie pomocy. Zgodnie z art. 102 ust. 1 i 2 u.p.s. pomoc społeczna jest udzielana na wniosek, bądź z urzędu. Stosowany przez organ pomocy społecznej zapis „po rozpatrzeniu sprawy” nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, czy postępowanie administracyjne przeprowadzone zostało z urzędu, czy też na wniosek strony.

W uzasadnieniu obu decyzji zabrakło odniesienia do wysokości posiadanego przez stronę dochodu. Jednocześnie, jako argumentację przyznania specjalnego zasiłku

celowego, podano cyt. „trudną sytuację finansową”, co w stosunku do przekroczonego kryterium dochodowego i jednoczesnego braku jakichkolwiek wskazań w zakresie posiadanego dochodu i ponoszonych wydatków, nie odzwierciedla zasadności przyznania tej formy pomocy. W orzecznictwie przyjmuje się, iż szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu art. 41 u.p.s. występuje wówczas, gdy sytuacja życiowa osoby lub rodziny ponad wszelką wątpliwość, bez konieczności wnikliwych zabiegów interpretacyjnych istniejącego stanu rzeczy, pozwala stwierdzić, że jest nadzwyczajna, dotkliwa w skutkach i głęboko ingerująca w plany życiowe, a wynika ze zdarzeń nienależących do zdarzeń codziennych. Są to zdarzenia występujące okazjonalnie, wymagające wielu niefortunnych zbiegów okoliczności, czy wykraczające poza możliwości ludzkiej zapobiegliwości. Specjalny zasiłek celowy stanowi wyjątkową, szczególną pomoc doraźną na konkretny cel bytowy w sytuacji, gdy pomimo uzyskiwania dochodu przekraczającego ustawowe kryterium dochodowe, strona nie jest w stanie uzyskać potrzebnych środków w ramach własnych działań i zwyczajnych świadczeń z pomocy społecznej (por. W. Maciejko, P. Zaborniak, Ustawa o pomocy społecznej, Komentarz, Warszawa 2008 r., s. 202; wyrok NSA z 17 stycznia 2024 r., sygn. akt I OSK 262/23).

Decyzją znak: PS.4012.13.2.2023.ZW z dnia 26 września 2023 r. stronie przyznano specjalny zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia w miesiącu wrześniu 2023 r. w wysokości 500,00 zł. Tymczasem, z wniosku jak i z treści wywiadu środowiskowego wynika, że klientka zwróciła się o pomoc na pokrycie kosztów dojazdu na rehabilitację. Zatem nieprawidłowo dokonano kwalifikacji przeznaczenia powyższego zasiłku.

W sprawie zakończonej decyzją znak: PS.4012.03.1.2023.ZW z dnia 29 marca 2023 r., przyznającą specjalny zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, dochód strony został ustalony w sposób nierzetelny, tj. na podstawie wydruku operacji bankowej. Zgodnie bowiem z art. 107 ust. 5b pkt 7 sytuację osobistą, rodzinną, dochodową i majątkową osoby lub rodziny ustala się na podstawie zaświadczenia albo oświadczenia o wysokości wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia, zawierającego informacje o wysokości potrąconej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, kosztów uzyskania przychodu, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w części finansowanej przez ubezpieczonego oraz składki na ubezpieczenie chorobowe. Oprócz tego, do akt rodzinnego wywiadu środowiskowego przedłożono opłaconą imienną fakturę z apteki z dnia 7 marca 2023 r. na kwotę 222,01 zł. Uznać zatem należy, że stronie przyznano pomoc na częściowy zwrot poniesionych wydatków na zakup leków, co jest sprzeczne z ideą zasiłków celowych, służących zaspokojeniu niezbędnej potrzeby życiowej, której osoba czy rodzina nie jest w stanie pokryć w ramach własnych zasobów i możliwości.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wnioski z datą wpływu do Urzędu Gminy Kozielice. Przyznanie specjalnych zasiłków celowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację osób i rodzin. Dochód w jednym przypadku nie był ustalony w sposób prawidłowy. Decyzje administracyjne wydano w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku i zawierały one wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a.

Decyzje zawierały wyrażony w sposób ogólny terminy wypłaty świadczeń. W obu sprawach odnotowano zwrotne potwierdzenie odbioru decyzji.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

(akta kontroli str. 157, 159-174)

### **Zasiłek celowy w sytuacji zdarzeń losowych**

Zgodnie z art. 40 ust 1 i ust. 3 zasiłek celowy może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą wydano dwie decyzje administracyjne przyznające zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego. W związku z powyższym sprawdzono obie sprawy, zakończone decyzjami:

1. PS.4012.01.2024.JZ z dnia 8 stycznia 2024 r.,
2. PS.4012.19.2023.ZW z dnia 1 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 216)

W obu kontrolowanych przypadkach wywiad środowiskowy został ujęty na nieaktualnym kwestionariuszu wywiadu. Wzór kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego zawiera załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 listopada 2021 r., natomiast poddane kontroli wywiady środowiskowe przeprowadzone były w dniach: 30 stycznia 2023 r. i 10 stycznia 2024 r. Powyższe świadczy o braku rzetelności podczas sporządzania dokumentacji i należytego nadzoru Kierownika Ośrodka.

Kwestionariusze wywiadów posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję, nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

Wskazane w podstawie prawnej w obu decyzjach przepisy ustawy o pomocy społecznej zostały podane w sposób ogólny lub zbyt obszerny, bez doprecyzowania w zakresie ustępu czy punktu, mającego zastosowanie w przedmiotowych sprawach.

Nieprawidłowo przywołano też art. 7 pkt 15 u.p.s. dotyczący udzielenia pomocy społecznej z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej, zamiast art. 7 pkt 14 u.p.s. odnoszącego się do zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej. Ponadto, przytoczono wzajemnie się wykluczające art. 108 i art. 130 § 3 pkt 1 k.p.a. Jednocześnie, zarówno w uzasadnieniu decyzji, jak i w kwestionariuszach wywiadu środowiskowego nie sformułowano wniosków dotyczących natychmiastowego wykonania decyzji i uzasadnienia w tym zakresie.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 1, stronie została przyznana pomoc w formie zasiłku celowego dla rodziny, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego. Rozstrzygnięcie decyzji nie konkretyzuje jednak, że zdarzeniem uzasadniającym udzielenie tej formy pomocy był pożar domku holenderskiego, stanowiącego miejsce zamieszkania rodziny, jak również nie określa przeznaczenia

przyznanego świadczenia. Z załączonej dokumentacji wynika, że pożar miał miejsce w dniu 7 stycznia 2024 r. Wniosek o przyznanie pomocy złożono kolejnego dnia, tj. 8 stycznia 2024 r. i tego samego dnia zostało wypłacone świadczenie. Natomiast wywiad środowiskowy i załączniki do wywiadu opatrzone zostały datą 10 stycznia 2024 r., a więc dwa dni później od wpływu wniosku i wypłaty zasiłku. W uzasadnieniu decyzji administracyjnej zawarto następujące stwierdzenie cyt. „W wyniku przeprowadzonego wywiadu środowiskowego potwierdzono stan rzeczy wskazany we wniosku (...)”, co nie znajduje odzwierciedlenia w dokumentacji. Zgodnie z art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, decyzję administracyjną o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia, z wyjątkiem decyzji o odmowie przyznania biletu kredytowanego oraz decyzji w sprawach cudzoziemców i osób, o których mowa w art. 5a, wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego.

W treści decyzji strona została zobowiązana do przedłożenia rachunków i faktur potwierdzających poniesione koszty na usunięcie strat powstałych w wyniku pożaru.

W wyniku analizy załączonych paragonów fiskalnych i faktur ustalono, że dwa paragony wystawione zostały z datą 4 stycznia 2024 r., a więc na 3 dni przed pożarem. Nie stanowią one zatem dowodu wykorzystania przyznanego zasiłku zgodnie z przeznaczeniem.

Ustalono ponadto, że przyznane świadczenie nie zostało wykazane przez Ośrodek w sprawozdaniu MRiPS-03 za I półrocze 2024 r. Kierownik Ośrodka oświadczyła, że cyt. „Zasiłek celowy z powodu zdarzenia losowego nie został wykazany w sprawozdaniu MRiPS-03 za I półrocze 2024 r. z uwagi na omyłkowo wprowadzony do systemu TT-Pomoc jako wniosek o zasiłek celowy na pokrycie kosztów remontu mieszkania zamiast zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego. W związku z tym świadczenie to nie zostało odpowiednio wczytane w sprawozdanie. Sytuacja ta zostanie wyprostowana w kolejnym okresie sprawozdawczym”.

Poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności wzmożenia nadzoru nad sprawozdawczością przekazywaną do Wojewody Zachodniopomorskiego za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W sprawie zakończonej decyzją znak: PS.4012.19.2023.ZW z dnia 1 lutego 2023 r. kwestionariusz wywiadu środowiskowego sporządzony został w sposób nieczytelny, niepozwalający na odczytanie pełnej treści dokumentacji. Poinstruowano Kierownika Ośrodka o konieczności przejrzystego sporządzania dokumentacji, a w przypadku niewyraźnego charakteru pisma o możliwości sporządzania części dokumentów w formie wydruków komputerowych.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek z datą wpływu do Urzędu Gminy w Kozielicach. Przyznanie zasiłku celowego z tytułu zdarzenia losowego poprzedzone było w jednym przypadku przeprowadzonym, w ustawowym terminie, rodzinnym wywiadem środowiskowym (cz. VII). W drugim przypadku decyzja została wydana 2 dni przed przeprowadzeniem wywiadu. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. Do jednej z kontrolowanych spraw nie dołączono zwrotnego potwierdzenia odbioru decyzji, a potwierdzenie znajdujące się przy drugiej sprawie nie zawierało daty odbioru, a jedynie podpis odbierającego.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.  
(akta kontroli str. 216-246)

### **Program „Posiłek w szkole i w domu”**

Pomoc w zakresie dożywiania była udzielana zgodnie z uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019–2023 oraz obowiązującą od 2024 r. uchwałą Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach udzielał pomocy w zakresie dożywiania, zgodnie z wieloletnim programem wspierania gmin.

Pomoc w formie posiłku otrzymało w:

- 2023 r. - 112 osób (dzieci i młodzież),
- 2024 r. do dnia kontroli - 48 osób (dzieci i młodzież).

Średni koszt jednego posiłku w jednostkach wynosił w:

- 2023 r. – 7,81 zł,
- 2024 r. – 9,13 zł.

Liczba osób otrzymujących pomoc w formie świadczenia pieniężnego w:

- 2023 r. – 67,
- 2024 r. – 65.

Średnia wysokość zasiłków celowych na osobę/ rodzinę wynosiła w:

- 2023 r. – 403,59 zł,
- 2024 r. – 414,23 zł.

W kontrolowanym okresie dzieciom nie przyznano pomocy w formie posiłku bez decyzji. W roku 2024 (do dnia kontroli) wydano jedną decyzję administracyjną, którą odmówiono stronie przyznania świadczenia w zakresie programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”. Powodem odmowy było przekroczone kryterium dochodowe.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach pokrywał koszty dożywiania w Szkole Podstawowej w Kozielicach. Koszt posiłku wynosił:

- od 1 stycznia 2023 r. do 31 stycznia 2023 r. 5,49 zł,
- od 1 lutego 2023 r. do 31 sierpnia 2023 r. 6,78 zł,
- od 1 września 2023 r. do 31 sierpnia 2024 r. 10,85 zł,
- od 1 września 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. 8,64 zł za zupę i 11,12 zł za drugie danie.

Posiłki dla uczniów przygotowywane były i dowożone przez firmę zewnętrzną. W ramach podpisanej umowy wykonawca zobowiązany był do wytwarzania, dostarczania i wydawania uczniom posiłków w dni nauki szkolnej, jak również ich transportu pojazdem przystosowanym do przewozu żywności. Kierownik Ośrodka poinformowała, że w okresie poddanym kontroli Szkoła Podstawowa w Kozielicach w ramach uczestnictwa w „Programie dla szkół” i zawartych umów z podmiotami zewnętrznymi, wydawała uczniom dodatkowo owoce, warzywa, mleko i produkty mleczne. Kontrolę nad wydawaniem posiłków sprawował Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kozielicach oraz właściwa miejscowo Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Posiłki wydawane były w naczyniach wielorazowego użytku, a dzieci

objęte pomocą w formie posiłku spożywały takie same posiłki, jak pozostałe dzieci. Gmina nie prowadziła dożywiania w czasie wolnym od zajęć szkolnych, natomiast przyznawane były świadczenia pieniężne dla rodzin, które wnioskowały o tę formę pomocy. Rodziny otrzymywały również wsparcie w formie paczek w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa.

Sposób realizacji ww. zadania w Gminie dodatkowo regulowały:

- Uchwała Nr III/13/18 Rady Gminy Kozielice z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy społecznej oraz określenia zasad zwrotu wydatków za udzieloną pomoc społeczną w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023;
- Uchwała Nr III/12/18 Rady Gminy Kozielice z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2019 -2023;
- Uchwała Nr XLIV/346/23 Rady Gminy Kozielice z dnia 24 lutego 2023 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy społecznej oraz określenia zasad zwrotu wydatków za udzieloną pomoc społeczną w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023;
- Uchwała Nr XLVIII/399/23 Rady Gminy Kozielice z dnia 21 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2019 -2023;
- Uchwała Nr LII/426/23 Rady Gminy Kozielice z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy społecznej oraz określenia zasad zwrotu wydatków za udzieloną pomoc społeczną w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024 – 2028;
- Uchwała Nr LII/427/23 Rady Gminy Kozielice z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie ustanowienia programu osłonowego w zakresie wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024 – 2028.

(akta kontroli str. 247-265)

Sprawdzono losowo wybraną dokumentację osób otrzymujących posiłki, przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. PS.4023.02.2023.PŚ z dnia 30 sierpnia 2023 r.,
2. PS.4023.11.2023.PŚ z dnia 11 września 2023 r.,
3. PS.4023.04.2023.KS z dnia 31 sierpnia 2023 r.,
4. PS.4023.20.2023.PŚ z dnia 4 października 2023 r.,
5. PS.4023.19.1.2023.PŚ z dnia 2 stycznia 2023 r.,
6. PS.4023.19.2023.PŚ z dnia 28 września 2023 r.

(akta kontroli str. 266-267)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję błędnie wskazano Ośrodek Pomocy

Spółecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

We wszystkich poddanych kontroli kwestionariuszach wywiadów środowiskowych, w zakresie ustalenia dochodu strony, pracownik socjalny posłużył się sformułowaniem „dochód netto”. Zgodnie z art. 8 ust. 3 u.p.s. za dochód uważa się natomiast sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu, składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach, kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób. W związku z powyższym, Kierownikowi Ośrodka udzielono instruktażu w tym zakresie.

Wnioski o przyznanie pomocy przyjmowane były w bardzo sformalizowany sposób, tj. na gotowych drukach zawierających podstawę prawną do przyznania tego świadczenia. Nie były jednak rejestrowane. Na przedłożonych drukach nie odnotowano adnotacji o ich rejestracji i nie nadano stosownego numeru z rejestru. Sytuacja ta znalazła swoje odzwierciedlenie w treści rozstrzygnięcia decyzji administracyjnych, gdzie wskazano jedynie cyt. „po rozpatrzeniu sprawy”, bez podania numeru i daty wniosku o przyznanie pomocy. W trakcie kontroli, poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności zweryfikowania dotychczasowej praktyki przyjmowania wniosków oraz stosowania się do zapisów instrukcji kancelaryjnej.

W podstawie prawnej wszystkich kontrolowanych decyzji przywołano jednocześnie art. 108 § 1 i art. 130 § 4 k.p.a., nie uzasadniając w treści decyzji oraz w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego zasadności natychmiastowego wykonania decyzji. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 15 protokołu.

W sprawach zakończonych decyzjami wskazanymi w pkt 1, 2, 4, 5 i 6, w części kwestionariusza wywiadu środowiskowego dotyczącego „innych form wsparcia” podano cyt. „Praca socjalna. Pomoc udzielona zgodnie z potrzebami”. Brak jednak jakichkolwiek informacji jakiego obszaru dotyczyła. Kierownik Ośrodka złożyła oświadczenie, że w sprawie wskazanej w pkt. 1 cyt. „Praca socjalna polegała na kontroli środowiska domowego (...) W ramach pracy socjalnej osoba była kierowana na badanie przez lekarzy biegłych w przedmiocie uzależnienia, zaproponowano ww. spotkania z psychologiem w Punkcie Konsultacyjnym i porady telefoniczne ze specjalistą psychoterapii uzależnień, zawnioskowano o objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny”. W sprawie zakończonej decyzją znak: PS.4023.11.2023.PŚ z dnia 11 września 2023 r. oświadczone, cyt. „w ramach pracy socjalnej prowadzono rozmowy na temat rejestracji w PUP Pyrzyce celem gotowości do pracy (...)”.

Dokumentowanie podejmowanych czynności jest jednym z niezbędnych aspektów pracy pracownika socjalnego. O ile procedura przyznawania świadczeń pieniężnych jest uregulowana, o tyle w przypadku działań w ramach pracy socjalnej takich regulacji nie ma. Nie mniej jednak przyjmuje się, że zakres i waga spraw podejmowanych w pracy socjalnej wymagają utrwalenia nie tylko w pamięci osób biorących udział w danym działaniu. Dokumentowanie działań pozwala na odtworzenie rodzaju i czasu

podejmowanych działań, niezbędne jest m.in. dla skutecznego i adekwatnego prowadzenia i organizowania pracy socjalnej przez pracownika socjalnego, szczególnie w przypadku procesów długoterminowych, możliwości łatwiejszego kontynuowania procesu pracy socjalnej, w sytuacji konieczności podjęcia działań przez innego pracownika oraz weryfikacji sposobu prowadzenia pracy socjalnej przez przełożonego pracownika socjalnego, w celu poprawy jej jakości, w tym skuteczności<sup>2</sup>.

W sprawie zakończonej decyzją administracyjną wymienioną w pkt 3, nie odnotowano działań pracownika socjalnego w ramach pracy socjalnej, których podjęcie w przypadku strony i jej rodziny byłoby wskazane w opisanym stanie faktycznym. Z dokumentacji wynika bowiem, że rodzina składała się z pięciu osób, w tym trojga dzieci. Strona postępowania nie pracowała, była zarejestrowana w PUP. Natomiast parter ww. nie posiadał stałego zatrudnienia i nie był zarejestrowany jako osoba bezrobotna, czy też poszukująca pracy. Wykonywał jedynie pracę dorywczą. Jednocześnie, z wywiadu środowiskowego wynika, że jest to osoba w wieku aktywności zawodowej, niewykazująca przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia zatrudnienia lub innych działań, mających na celu aktywizację zawodową, pozwalającą w konsekwencji na wyjście z systemu pomocy społecznej. Kierownik Ośrodka w oświadczeniu z dnia 10 października 2024 r. ustosunkowała się do powyższej kwestii cyt. „(...) do miejscowości tej nie jeżdżą żadne środki komunikacji (autobusy, busy), nie posiada prawa jazdy – ww. pracuje dorywczo i osiąga z tego tytułu dochody, które nie są ukrywane i są wykazywane w wywiadzie środowiskowym – w związku z tym nie ma konieczności zawierania kontraktu socjalnego”. Zdaniem zespołu kontrolującego, w opisywanym przypadku zabrakło działań ze strony pracownika socjalnego w zakresie pracy socjalnej, zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej. Cechą zdefiniowanej w art. 2 ust. 1 u.p.s. pomocy społecznej jest jej efektywność. Zatem, powinna być ona udzielana w odpowiednio dopasowanej formie i skutecznie oddziaływać w kierunku przezwyciężenia trudnej sytuacji danej osoby bądź rodziny. Organ pomocy społecznej nie może więc wyręczać klientów z obowiązku utrzymywania się w trudnej sytuacji życiowej i jedynie udzielać wsparcia finansowego, ale powinien wymagać od niego aktywności w pokonywaniu trudności życiowych.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 6 dochód rodziny został ustalony na podstawie zaświadczenia o wynagrodzeniu, które nie zawiera poszczególnych składników, o które pomniejszany jest przychód, a jedynie wskazuje kwotę brutto i netto, co jest niezgodne z przywołanym wyżej przepisem art. 8 ust. 3 u.p.s. oraz art. 107 ust. 5b pkt 7, stanowiącego, że sytuację osobistą, rodzinną, dochodową i majątkową osoby lub rodziny ustala się na podstawie zaświadczenia albo oświadczenia o wysokości wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia, zawierającego informacje o wysokości potrąconej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, kosztów uzyskania przychodu, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w części finansowanej przez ubezpieczonego oraz składki na ubezpieczenie chorobowe.

---

<sup>2</sup> Standardy pracy socjalnej. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne, Kadela K., Kowalczyk J., Warszawa 2013, str. 155.

Kontrolowana dokumentacja zawierała dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń niepieniężnych w formie posiłku poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację klientów. Pomoc przyznawano w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do wniosków i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę. Nie wniesiono innych uwag.

(akta kontroli str. 266-363)

Sprawdzono również, losowo wybraną dokumentację osób otrzymujących świadczenie pieniężne w ramach Programu „posiłki w szkole i w domu”, przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. PS.4016.25.2023.ZW z dnia 25 maja 2024 r.,
2. PS.4016.17.1.2023.ZW z dnia 26 lipca 2023 r.,
3. PS.4016.03.2.2023.ZW z dnia 9 sierpnia 2023 r.,
4. PS.4016.02.2023.PŚ z dnia 27 stycznia 2023 r.,
5. PS.4016.18.1.2023.ZW z dnia 4 maja 2023 r.

(akta kontroli str. 364-365)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję błędnie wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

We wszystkich poddanych kontroli kwestionariuszach wywiadów środowiskowych, w zakresie ustalenia dochodu strony, pracownik socjalny posłużył się sformułowaniem „dochód netto”. Stanowisko w tym zakresie przedstawiono na str. 26 protokołu.

Wnioski o przyznanie pomocy przyjmowane były w wysoce sformalizowany sposób, tj. na gotowych drukach zawierających podstawę prawną do przyznania tego świadczenia. Nie były one jednak rejestrowane. Na drukach nie odnotowano adnotacji o ich rejestracji i nie nadano stosownego numeru z rejestru. Sytuacja ta znalazła swoje odzwierciedlenie w treści rozstrzygnięcia decyzji administracyjnych, gdzie wskazano jedynie cyt. „po rozpatrzeniu sprawy”, bez podania numeru i daty wniosku o przyznanie pomocy. W trakcie kontroli, poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności zweryfikowania dotychczasowej praktyki przyjmowania wniosków oraz stosowania się do zapisów instrukcji kancelaryjnej.

W podstawie prawnej wszystkich kontrolowanych decyzji przywołano jednocześnie art. 108 § 1 i art. 130 § 4 k.p.a., nie uzasadniając w treści decyzji oraz w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego zasadności natychmiastowego wykonania decyzji. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 15 protokołu.

We wszystkich kontrolowanych decyzjach termin wypłaty świadczenia został wskazany w zbyt ogólny sposób „do końca miesiąca”. Takie sformułowanie rodzi wątpliwości co do faktycznego terminu wypłaty, jak również co do rzetelności w jego

wyznaczaniu. Jednakowy zapis widnieje bowiem w decyzjach wydawanych zarówno na początku, jak i na koniec miesiąca.

Ponadto, we wszystkich decyzjach uzasadnienie dotyczące podwyższenia kryterium dochodowego odnosi się jednocześnie do gospodarstw jednoosobowych i wieloosobowych. W żadnej ze spraw nie zostało ono dostosowane do indywidualnej sytuacji danej osoby czy rodziny.

Oprócz tego, w decyzjach wymienionych w pkt 2-4 w podstawie prawnej bezzasadnie została przywołana uchwała Nr XLIV/346/23 Rady Gminy Kozielice z dnia 24 lutego 2023 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy społecznej oraz określenia zasad zwrotu wydatków za udzieloną pomoc społeczną w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, w sytuacji gdy dochód strony nie przekraczał kryterium dochodowego. Zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego w ramach przeprowadzonego wywiadu pracownik socjalny dokonuje analizy i diagnozy sytuacji danej osoby lub rodziny i formułuje wnioski z nich wynikające, stanowiące podstawę planowania pomocy. Poinformowano więc Kierownika OPS o konieczności rzetelnego dokumentowania przez pracowników socjalnych wszystkich ustaleń dokonanych w trakcie wywiadu, a następnie formułowania na ich podstawie wniosków i tworzenia decyzji administracyjnych, które powinny być spójne z treścią zawartą w kwestionariuszach wywiadów.

Kontrolowana dokumentacja zawierała dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację klientów. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosków i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 364-420)

### **Usługi opiekuńcze**

Zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Jednocześnie zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

W toku kontroli ustalono, że w okresie podlegającym kontroli usługi opiekuńcze świadczyły trzy osoby, z których dwie były zatrudnione na umowę o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy, tj. na 6/8 etatu, a jedna osoba w ramach umowy zlecenia.

Z pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania zarówno w 2023 r., jak i w 2024 r. (do dnia kontroli) skorzystało 6 osób. Z uzyskanych informacji od

Kierownika Ośrodka wynika, że OPS nie świadczył specjalistycznych usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z uwagi na brak zapotrzebowania na te formy pomocy.

Ośrodek nadzorował jakość i zakres świadczonych usług opiekuńczych za pomocą kart pracy, podpisywanych przez osoby objęte usługami, potwierdzających wykonanie przedmiotowych usług. Dodatkowo pracownik socjalny monitorował sytuację osób objętych usługami opiekuńczymi dokonując wrywkowych wejść w środowisko klienta, podczas świadczenia usług oraz w trakcie rozmów z klientami, mających na celu zbadanie poziomu zadowolenia z jakości usług świadczonych przez opiekunkę.

Kierownik Ośrodka poinformowała, że sama również pozostaje w kontakcie osobistym lub telefonicznym z podopiecznymi, na rzecz których świadczone są usługi opiekuńcze.

Sposób realizacji usług w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach w kontrolowanym okresie regulowała Uchwała Nr XXVIII/190/2018 Rady Gminy w Kozielicach z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, szczegółowych warunków zwolnienia od opłat oraz trybu ich pobierania. Zgodnie z załącznikiem nr 2 do przywołanej uchwały, koszt jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych został określony jako równowartość 1,0% ogłaszanego corocznie minimalnego wynagrodzenia za pracę.

(akta kontroli str. 421-431)

Sprawdzono dokumentację wybranych, zgodnie z założoną metodą, osób otrzymujących pomoc w postaci usług opiekuńczych przyznanych na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. PS.4031.10.2024.PŚ z dnia 29 lutego 2024 r.,
2. PS.4031.04.1.2023.PŚ z dnia 3 lipca 2023 r.,
3. PS.4031.01.1.2023.ZW z dnia 30 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str. 433)

Wszystkie kontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numer NIP lub Regon, co zostało wyjaśnione na str. 13 protokołu. Jednocześnie ustalono, że w decyzjach administracyjnych jako organ wydający decyzję błędnie wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach. Stanowisko w tym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

W podstawie prawnej wszystkich kontrolowanych decyzji przywołano art. 50 wskazując jednocześnie ust. 1 i ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. W art. 50 ust. 1, 2 ustawa określa osoby, którym przysługują usługi opiekuńcze, a przyznanie usług opiekuńczych uzależnione jest od m.in. od sytuacji rodzinnej. Art. 50 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej reguluje przyznanie usług opiekuńczych osobom samotnym - Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Art. 6 pkt 9 ustawy o pomocy społecznej definiuje osobę samotną jako osobę samotnie gospodarującą, niepozostającą w związku małżeńskim i nieposiadającą wstępnych ani zstępnych. Art. 50 ust. 2 ustawy reguluje przyznanie pomocy osobom posiadającym rodzinę - usługi opiekuńcze lub

specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Podstawą prawną do przyznania pomocy w formie usług opiekuńczych jest art. 50 ust. 1 albo ust. 2 ustawy. Pracownik socjalny prowadzący postępowanie administracyjne ustala czy osoba kwalifikuje się do pomocy w formie usług opiekuńczych oraz jej sytuację rodzinną. Jednoczesne wskazanie ust. 1 i ust. 2 art. 50 u.p.s. w podstawie prawnej decyzji świadczy o braku rzetelności w sporządzaniu dokumentacji.

We wszystkich decyzjach w podstawie prawnej i w rozstrzygnięciu zastosowano regulacje w zakresie art. 108 § 1 k.p.a, tj. nadano decyzjom rygor natychmiastowej wykonalności. Jednakże, uzasadnienie decyzji, jak i treści zawarte w wywiadzie środowiskowym nie odnoszą się do kwestii natychmiastowego wykonania decyzji. Obowiązujący stan prawny jednoznacznie wskazuje, że decyzji może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W sprawach poddanych kontroli zabrakło wniosków pracownika socjalnego, które uzasadniałyby zastosowanie trybu z art. 108 § 1 k.p.a. Stanowisko w tym zakresie przedstawiono na str. 15 protokołu.

W ocenie zespołu kontrolującego uzasadnienie w decyzjach wskazanych w pkt 1-3 było zbyt ogólne i zawierało mało precyzyjne zapisy, m.in. cyt. „Sytuacja zdrowotna: trudna”. Odnotowano również niespójność pomiędzy treścią zawartą w decyzjach oraz kwestionariuszach wywiadów. Wskazany w decyzji administracyjnej zakres przyznanych usług opiekuńczych nie znalazł odzwierciedlenia w treści wywiadu. Z uwagi na powyższe, Kierownikowi Ośrodka wskazano wzmożenie nadzoru nad treścią wydawanych decyzji administracyjnych oraz zatwierdzanych rodzinnych wywiadów środowiskowych.

Dokumentacja poddana kontroli zawierała wniosek z datą wpływu do Urzędu Gminy Kozielice, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia pomocy w formie usług opiekuńczych. Przyznanie usług opiekuńczych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku wraz z wymaganą dokumentacją. Decyzje wskazywały wysokości opłaty ponoszonej przez klientów wyrażonej w %, określonych w uchwale Nr XXVIII/190/2018 Rady Gminy Kozielice z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, szczegółowych warunków zwolnienia od opłat oraz trybu ich pobierania. W decyzjach określono też kwotę odpłatności jaką będzie ponosić klient za jedną godzinę świadczonych usług, jak również wskazano ilość godzin w tygodniu, zakres usług oraz okres, na jaki zostało przyznane świadczenie. Decyzje administracyjne zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę. W sprawie wskazanej w pkt 1 zwrotne potwierdzenie odbioru nie zawierało jednak podpisu odbierającego, a w sprawach wskazanych w pkt 2 i 3 brakowało daty odbioru.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.  
(akta kontroli str. 433-470)

### **Kierowanie do domu pomocy społecznej**

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Sprawdzono wybraną, zgodnie z założoną metodą, dokumentację osób ponoszących odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, na podstawie następujących decyzji:

1. PS.4030.02.2023.JZ z dnia 19 maja 2023 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
2. PS.4030.02.2024.JZ z dnia 29 kwietnia 2024 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
3. PS.4030.03.2024.JZ z dnia 29 kwietnia 2024 r. (decyzja zmieniająca odpłatność).

(akta kontroli str. 471-473)

We wszystkich decyzjach administracyjnych błędnie wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach jako organ wydający decyzję. Stanowisko w powyższym zakresie wskazano w treści niniejszego protokołu na str. 13.

Wskazane w pkt 1 – 3 decyzje administracyjne rozstrzygały w zakresie zmiany odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej. Jednakże, w aktach żadnej z kontrolowanych spraw nie odnotowano zawiadomienia strony o wszczęciu postępowania administracyjnego zmierzającego do zmiany decyzji. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 13-14 protokołu. Ponadto, w podstawie prawnej decyzji przywołano art. 154 § 2 i art. 155 k.p.a. Jednocześnie, z akt nie wybrzmiewa zgoda strony na zmianę decyzji, jak i przemawiające za zmianą – interes społeczny lub słuszny interes strony.

W decyzjach nie wskazano sposobu ponoszenia przez stronę odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, która w przypadku spraw poddanych kontroli, dokonywana była w ramach potrąceń ze świadczeń, wypłacanych przez ZUS.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 u.p.s. obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności mieszkańcy domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, małżonek, zstępni przed wstępnymi, gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - przy czym osoby i gmina nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkańcy domu ponosi pełną odpłatność.

W sprawie zakończonej decyzją PS.4030.02.2024.JZ z dnia 29 kwietnia 2024 r. z akt pierwszego rodzinnego wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego w 2007 r. wybrzmiewa zgoda strony na przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego z córką. Jednocześnie, w aktach poddanych kontroli nie wykazano żadnych działań pracownika socjalnego w zakresie ustalenia osób zobowiązanych do partycypowania w kosztach pobytu strony w DPS. Zgodnie z art. 103 ust. 2 u.p.s. kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych ustala w drodze umowy z małżonkiem, zstępnymi przed wstępnymi mieszkańca domu wysokość wnoszonej przez nich opłaty za pobyt tego mieszkańca w domu pomocy społecznej, biorąc pod uwagę

wysokość dochodów i możliwości. Natomiast, zgodnie z art. 61 ust. 3 u.p.s. w przypadku niewywiązywania się przez wskazane wyżej osoby z obowiązku opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, opłaty te zastępczo wnosi gmina, z której osoba została do domu pomocy społecznej skierowana. Brak działań ze strony pracowników socjalnych w zakresie ustalenia osób zobowiązanych do ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej może mieć skutek w postaci narażenia Gminy na ponoszenie dodatkowych nieuzasadnionych kosztów.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 3 została zawarta umowa nr 1/2023 pomiędzy Gminą Kozielice, a synem podopiecznego w zakresie zobowiązania do pokrycia kosztów pobytu mieszkańca w DPS. Treść § 3 ust. 3 umowy wskazuje, że zmiana opłaty nie stanowi zmiany umowy oraz nie wymaga wypowiedzenia warunków umowy i następuje w formie pisemnego powiadomienia z podaniem daty od której obowiązuje. Tymczasem, w przedmiotowej sprawie brak pisemnego powiadomienia członka rodziny o zmianie wysokości opłat za pobyt strony w domu pomocy społecznej od kwietnia 2024 r. Kierownik Ośrodka oświadczyła cyt. „Z uwagi na spiętrzenie się obowiązków służbowych oraz z niedopatrzenia – po zmianie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej w 2024 r. nie zostało wystosowane pismo o zmianie wysokości partycypacji opłat za ww. pobyt do rodziny zobowiązanej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozielicach w najbliższym terminie wystosuje wniosek o aktualizację wywiadu alimentacyjnego, następnie przekaże aneks do umowy i poinformuje o zmianie wysokości w odpłatności”. Powyższe świadczy o braku rzetelności podczas sporządzania dokumentacji i należytego nadzoru Kierownika Ośrodka. Podczas podsumowania kontroli poinformowano Kierownika o konieczności precyzyjnego stosowania zapisów zawartej umowy, m.in. w zakresie obowiązku informowania o zmianie odpłatności, jak również o tym, że w przypadku takiej zmiany umowa nie przewiduje obowiązku jej aneksowania.

Przyznanie świadczeń w formie skierowania i odpłatności za pobyt w DPS poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które wyczerpująco opisywały sytuację osób. Dochód klientów był prawidłowo ustalany. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku wraz z wymaganą dokumentacją, zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. i wskazywały okres obowiązywania świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanego obszaru.

(akta kontroli str. 471-514)

### **Sprawienie pogrzebu**

Zgodnie z art. 44 ustawy o pomocy społecznej sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego. Z informacji uzyskanych od Kierownika OPS wynika, że dotychczas w Gminie Kozielice nie wystąpiła potrzeba udzielenia świadczenia niepieniężnego z pomocy społecznej w formie sprawienia pogrzebu. Mając jednak na względzie, że zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 15 u.p.s. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, podjęto niezbędne starania w tym zakresie, czego efektem jest

uchwała Nr V/50/24 Rady Gminy Kozielice z dnia 26 września 2024 r. w sprawie ustalenia zasad sprawienia pogrzebu przez Gminę Kozielice oraz określenia zasad zwrotu poniesionych kosztów.

Ponadto, w wyniku analizy przedkontrolnej ustalono, że w sprawozdaniu MRiPS-03 za I półrocze 2024 r. OPS w Kozielicach wykazał jedno świadczenie w postaci sprawienia pogrzebu. W trakcie czynności kontrolnych okazało się, że był to zasiłek celowy w wysokości 750,00 zł, z przeznaczeniem na dofinansowanie do uregulowania kosztów pogrzebu, których nie pokrył zasiłek pogrzebowy. Świadczenie zostało więc wykazane w sprawozdaniu w sposób nieprawidłowy. Pracownik socjalny w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka złożył pisemne oświadczenie cyt. „Specjalny zasiłek celowy na dofinansowanie do opłaty za sprawienie pogrzebu został wykazany w sprawozdaniu MRiPS-03 za I półrocze 2024 r. z uwagi na omyłkowo wprowadzony do Systemu TT-Pomoc jako wniosek o sprawienie pogrzebu. W związku z tym świadczenie to zostało odpowiednio wczytane w sprawozdanie jako sprawienie pogrzebu, co jest omyłką. Sytuacja ta zostanie wyprostowana w kolejnym okresie sprawozdawczym”. Poinstruowano Kierownika o konieczności wzmożenia nadzoru nad sprawozdawczością przekazywaną do Wojewody Zachodniopomorskiego za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej.  
(akta kontroli str. 533-552)

## **V. Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne)**

Kierownik Ośrodka poinformowała, że w okresie podlegającym kontroli praca socjalna realizowana była w ramach ciągłej i bieżącej pracy pracowników socjalnych i obejmowała m.in.:

- udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych,
- poradnictwo dotyczące udzielania pomocy przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe,
- informowanie klientów o przysługujących im świadczeniach,
- informowanie klientów o możliwości uzyskania świadczeń z innych systemów wsparcia, np. możliwości ubiegania się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- pomoc w kompletowaniu dokumentacji, w wypełnianiu wniosków lub napisaniu pism urzędowych,
- udzielanie wsparcia w sytuacjach kryzysowych,
- informowanie o możliwości uzyskania wsparcia w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz o dostępnych formach aktywizacji zawodowej,
- współpracę z Kuratorium Oświaty w Szczecinie w zakresie organizacji wypoczynku letniego dla dzieci pochodzących z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-bytowej.

Pracownicy socjalni dokumentowali wsparcie udzielone w formie pracy socjalnej w notatkach służbowych oraz w kwestionariuszach wywiadu środowiskowego.

W wyniku analizy przedłożonej dokumentacji, zespół kontrolny ustalił, że w wielu przypadkach w kwestionariuszach wywiadu, w części dotyczącej „innych form wsparcia”, pracownicy socjalni zamieszczali jedynie zapis „Praca socjalna”, nie

konkretyzując w jakim obszarze była ona świadczona. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 26-27 protokołu.

Kontroli poddano 5 spraw, w których prowadzona była praca socjalna. W skontrolowanych aktach znajdowały się adnotacje oraz inne dokumenty świadczące o podejmowanych działaniach pracownika socjalnego. Podejmowane działania skierowane były do rodzin z dziećmi oraz na rzecz osób samotnych, prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe.

W przypadku rodzin z dziećmi, prowadzony był monitoring rodzin, pracownik socjalny poinformował o możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej (z której rodzina skorzystała). Podjęto współpracę z dzielnicowym. W jednej ze spraw zostało wystosowane pismo do sądu z prośbą o wgląd w sytuację rodziny. W aktach spraw znajdowały się informacje ze szkoły na temat funkcjonowania dzieci.

W ramach działań podejmowanych na rzecz osób samotnych prowadzany był monitoring środowiska. Pracownik socjalny monitorował na bieżąco funkcjonowanie klientów w miejscu zamieszkania. Działania pracownika polegały m.in. na poprawie funkcjonowania w środowisku i warunków mieszkaniowych, w tym celu podejmował działania wspólnie z sołtysem, lekarzem rodzinnym oraz pielęgniarką środowiskową.

Ośrodek nie podejmował współpracy z zakładami karnymi i nie świadczył pracy socjalnej na rzecz osób, którym pozostało nie więcej niż 3 miesiące do planowanego opuszczenia zakładu karnego lub aresztu śledczego.

Z uzyskanych informacji wynika, że w kontrolowanym okresie Ośrodek nie współpracował z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Gminy Kozielice, ponieważ nie funkcjonowała tam żadna organizacja pozarządowa, realizująca zadania z zakresu polityki społecznej. Jedyną organizacją, z którą Ośrodek podejmował współpracę był Bank Żywności w Nowych Bielicach w Gminie Biesiekierz. Gmina uczestniczy w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa. W roku 2023 wydano 168 skierowań, a w roku bieżącym dystrybucja żywności zaplanowana była na koniec października. Organizacją współuczestniczącą z Ośrodkiem w realizacji Programu był wymieniony wyżej Bank Żywności w Nowych Bielicach.

Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

W okresie od dnia 1 stycznia 2023 r. do dnia kontroli pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach nie zawierali z klientami kontraktów socjalnych. Poproszono Kierownika o wyjaśnienie tej kwestii, mając na względzie m.in., że w sprawozdaniu rocznym MRiPS-03 za 2022 r. wykazano udzielenie wsparcia 42 osobom bezrobotnym. Kierownik Ośrodka oświadczyła cyt. „Pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach w kontrolowanym okresie nie zawierali z osobami bezrobotnymi, korzystającymi z pomocy społecznej kontraktów socjalnych, ponieważ nie mają one racji bytu i skazane są na brak efektów. Środowisko lokalne jest tutaj pracownikom znane i osoby bezrobotne korzystające z pomocy społecznej

zarejestrowane są w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pyrzycach tylko dla bezpłatnych świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, Powiatowy Urząd Pracy też ich nie aktywizuje. Gmina Kozielice jest gminą typowo rolniczą i popegeerowską, słabo jest rozwinięta infrastruktura przemysłowa – uniemożliwia to zatrudnienie na terenie gminy. Słaba jest też komunikacja transportowa i komunikacja publiczna – ona natomiast uniemożliwia dojazd do większych miast w celu poszukiwania pracy. Ww. osoby nie mają własnych samochodów, ani praw jazdy, a niskie zasiłki z pomocy społecznej nie pozwalają na poszukiwanie pracy, bo po prostu ich nie stać na pokrycie kosztów przejazdów do większych miast. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żaden KIS, ani CIS, które by wsparło aktywizację, a bardzo często same ich predyspozycje indywidualne: brak wykształcenia, niejednokrotnie nieciekawy wygląd nie sprzyjają w poszukiwaniu pracy”.

Bez wątplenia sprawa każdej osoby bezrobotnej, czy też znajdującej się w innego rodzaju trudnej sytuacji życiowej, jest inna i powinna być rozpatrywana w sposób indywidualny, a sposób jej aktywizacji powinien być dostosowany do jej możliwości. Kontrakt socjalny, jako elastyczne narzędzie pracy pracownika socjalnego, określa przyczynę trudnej sytuacji, możliwości osoby/ rodziny pozwalające na jej rozwiązanie, ograniczenia osoby/ rodziny lub bariery w środowisku powodujące utrudnienia w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej oraz cele, które ma osiągnąć osoba/rodzina umożliwiające przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej. Ponadto, ustalane są działania niezbędne do osiągnięcia określonych celów. Istotą kontraktu socjalnego jest fakt, że zawarte w nim ustalenia dokonywane są wspólnie z pracownikiem socjalnym i osobą, z którą zawarto kontrakt socjalny.

Treść oświadczenia złożonego przez Kierownika Ośrodka obrazuje negatywne aspekty mające wpływ na podjęcie aktywizacji przez osoby bezrobotne. Nie można ich jednak traktować jak swego rodzaju usprawiedliwienie dla niepodejmowania żadnych działań w kierunku podjęcia zatrudnienia i wyjścia z systemu pomocy społecznej.

Należy również zaznaczyć, że w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jednym z celów strategicznych jest cyt. „zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym oraz aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”, co zostało wskazane na str. 7 protokołu. Osiągnięcie tego celu w Strategii zaplanowano poprzez, cyt. „Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych”. Rezultatem będzie zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych (str. 129 Strategii).

W ocenie zespołu kontrolującego, narzędzie jakim jest kontrakt socjalny, nie został wykorzystany przez pracowników socjalnych w okresie podlegającym kontroli. W ocenie zespołu kontrolującego, wnioski z niezrealizowanych kontraktów socjalnych mogą przyczynić się do kształtowania polityki społecznej, będącej odpowiedzią na realne problemy społeczne w gminie.

W zaistniałej sytuacji Ośrodek może rozważyć utworzenie projektu socjalnego, podyktowanego problemem bezrobocia. Jak również, wykorzystać posiadane możliwości np. w zakresie udzielenia klientom, na etapie poszukiwania pracy, pomocy w formie zasiłku celowego na dofinansowanie do pokrycia kosztów przejazdu do miejscowości z siedzibą potencjalnych pracodawców. Podkreślić należy, że pomoc przyznawana na gruncie ustawy o pomocy społecznej co do zasady ma charakter

jedynie przejściowy, czasowy i zakłada wykształcenie odpowiednich podstaw u osób z niej korzystających, w celu pokonania życiowych trudności. Przyznawanie i wypłata świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, przy jednoczesnym przyzwoleniu organu na niepodejmowanie działań aktywizujących ze strony beneficjenta może prowadzić do sytuacji, w której uczyni on sobie z pomocy społecznej stałe źródło utrzymania, a to z kolei stoi w sprzeczności z zasadą pomocniczości pomocy społecznej wyrażoną w art. 2 u.p.s.

Brak działań aktywizujących na rzecz mieszkańców gminy może spowodować, że działalność Ośrodka ograniczy się jedynie do realizacji świadczeń pieniężnych. Zespół kontrolujący rekomenduje przeszkolenie pracowników socjalnych z zakresu sporządzania kontraktów socjalnych jako narzędzia prowadzenia i dokumentowania pracy socjalnej.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 525-532)

Za stwierdzone w niniejszym protokole uchybienia i nieprawidłowości odpowiedzialna jest Kierownik Ośrodka.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach należy ocenić **pozytywnie z nieprawidłowościami**. Wykazane uchybienia i nieprawidłowości wynikały z omyłek i błędnej interpretacji przepisów prawa oraz braku rzetelności i staranności osób prowadzących sprawę, a także niewystarczającego nadzoru ze strony Kierownika Ośrodka. Mogą być również skutkiem niedostatecznej liczby szkoleń w ramach podnoszenia kwalifikacji określonych w art. 119 ust. 2 pkt 6 u.p.s., w szczególności z zakresu ustawy o pomocy społecznej i ustawy Kodeks postępowania administracyjnego.

Ostatnia kontrola kompleksowa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozielicach przeprowadzona przez zespół inspektorów Wydziału Spraw Społecznych Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie odbyła się w dniach 7 - 8 listopada 2018 r. Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w okresie od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia kontroli. Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie z uchybieniami. W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 29 stycznia 2019 r. zalecono:

- podjąć działania zmierzające do przyjęcia przez Radę Gminy w Kozielicach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- sporządzanie sprawozdania z działalności ośrodka zgodnie z art. 110 ust.9 ustawy o pomocy społecznej,
- sporządzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych zgodnie z art. 107 ust. 1 i 4 ustawy o pomocy społecznej,
- przestrzeganie zapisów art. 106 ust. 3b ustawy o pomocy społecznej,
- przyznawanie świadczeń pieniężnych zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej,
- przyznawanie usług opiekuńczych zgodnie z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej oraz rzetelne prowadzenie kart pracy opiekuna,
- podjęcie działań mających na celu zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych zgodnie z art. 48 a ustawy o pomocy społecznej.

Egzemplarz nr 1

Jedno spośród siedmiu zaleceń pokontrolnych nie zostało zrealizowane, mianowicie - sporządzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych zgodnie z art. 107 ust. 1 i ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. W trakcie kontroli analizie poddano 5 spraw dotyczących przyznania pomocy w formie zasiłku stałego. We wszystkich 5 przypadkach nie przeprowadzono aktualizacji rodzinnego wywiadu środowiskowego, co stanowi naruszenie art. 107 ust. 4 u.p.s.

Na tym kontrolę zakończono.

Przeprowadzenie kontroli zostało odnotowane w książce kontroli pod numerem 4/2024.

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy, co nie stanowi przeszkody do sporządzenia zaleceń pokontrolnych. Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie wobec zastrzeżeń.

Protokół sporządzono dnia 23 stycznia 2025 r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których egzemplarz nr 1 pozostaje w jednostce kontrolowanej.

Miejsce i data podpisania protokołu:  
Kozielice, 03.02.2025 r.

Kierownik jednostki kontrolowanej:  
Jolanta Zięba  
Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozielicach

Kontrolujący:  
1. Monika Wilczyńska  
Inspektor wojewódzki  
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej  
2. Katarzyna Królikowska  
Inspektor wojewódzki  
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej